

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában természet nem mutatja magát pazarlóan. Ennek előnye a helyes foglalkozás tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szelid módon kényesíthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a finom párszi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratié-féle PILOS ORIENTALES** használatából áll, mely pillát a leghíresebb párszi orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejleszti és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontudorodásait elsimítják és a kebel idomaiak egyáltalában diszkrét testességet kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a táplálék plasztikai anyagokká való alakulását elősegítik, mely utóbbiak a mellidom megállapodnak. Az egy-

J. RATIÉ, Pharmicien, 5. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, **Török József** gyógyszer. Király-u. 12.

Kufeké
Gyermekliszje.

és béleleg gyermekeknek.

Császárfürdő
BUDAPESTEN 9543
téli nyári gyógyhely.

Elsőrangú. E kónesvízű gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

ANGOL-OSZTRÁK BANK.
Az Angol-osztrák bank részvényeseinek
XXXIX. RENDES KÖZGYÜLÉSE
1903 márczius 30-án este 6 1/2 órakor tartatik meg az osztrák mérnök- és építész-egyesület termében (Bécs, I., Eschenbachgasse 9).

A közgyűlés tárgya:

1. Az igazgató-tanács évi jelentése.
2. A számvizsgálók jelentése az 1902. évi zárszámadásról s az e fölötti határozatokról.
3. Határozathozatal az 1902. évi mérleg szerint elért tiszta nyeresémi hátrahagyására tárgyában.

Az alapszabályok 30-ik szakasza értelmében 25 részvény egy szavazatra jogosít. A szavazatra jogosult részvényesek kéretnek, hogy részvényeiket, a még nem esedékes szelvényekkel együtt, folyó évi márczius 23-ig bezárólag Bécsben az Angol-osztrák Bank leszámlító osztályánál, Londonban az Anglo-Austrian Banknál, Auszgi, Brünn, Budapest, Prága, Pólit és Triestben a bankok fiókjainál letétbe helyezik. Az alapszabályok 27-ik szakasza szerint meghatalmazás csak szavazatra jogosult részvényeseknek adható.

Bécsben, 1903 márczius 11-én. **Az igazgató-tanács.**
(Utánnomlás nem díjazatik.)

Unghváry László
Czegléd

(Czegléd) 300 holdas bortermő szőlőtelepenek, továbbá gyümölcs- és szőlőiskolájának árjegyzéke megjelent hol 5 krajczártól fellel nem cseméték, 2 forinttól fellel sima és gyökeres szőlővesszők; továbbá —16—18 forinttól fellel saját termésű rendkívül finom díjborok kaphatók Ezekből mindenféle gyümölcsfa-vadoncz, akác- és gleditschia-cseméték. Tessed árjegyzéket (borról is) kérem.

9714

Dr. Lengiel Frigyes
nyirfabalzsama
förlmulhatlan jó hatással bír az arczbőr szépségére. Ezen balzsam éjjelen át majdnem észrevétlenül választja le a pikkelyeket, miként a bőr megszabadul a legelőkelőbb tisztáltságtól, mint mindenemű föltöktől, bőrtáktól, szepőlőtől, orrvörösségtől stb. A bőr simává, puhává válik és fehére lesz. Csodahatásnak mondható ezen balzsam hatása a bőrfület gyors helyreállítására nézve, különösen pedig himlők után.

Egy korsó ára 3 korona. 9814

Dr. Lengiel benzoé-szappana
a legenyhébb és leghasznosabb bőrápoló szer. Egy darab ára 1 korona 20 fillér.

Raktáron az összes nagyobb gyógyszerertárakban.

Főraktár Magyarország részére
Török József gyógyszerertára,
Budapest, Király-u. 12 és Andrássy-ut. 29.

Rozsnyai Mátás chininezukorkája íztelen chininből.

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinit bevenni nem képesek.

Törvényesen védve. Valódi, ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyai Mátás névleírása olvasható. Utánnomlástól óvakodjunk.

Főraktár: Budapest **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerertárában, valamint minden gyógyszerertárban. 9626

Továbbá a készítőnél: **Rozsnyai Mátás** gyógyszerertárban, Arad, Szabadság-tér. 9280

+ Soványság +

Szép telt testidomok a mi keletű arczpontoktól, 1900. évi párisi aranydíjmal kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodást értek el. Orvosi rend szerint, Selg-ruan becsületes. Nem szédülget. Széles körben elterjedt. Ára kartonként 2 kor. 50 fillér. Postánvalány vagy utánnomlással. Használati utasítások. Hygien. Institut 9771

D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 78.
Főraktár Magyarország részére: **Török József, gyógyszer.** Király-u. 12.

Havasí gyopár-crème,
kittősen elismert és gyorsan ható szer szepők, máj- és bőrfoltok, kiütések és mindennemű bőrbajok ellen. Ezen crème óntalan és zsirtalan! Készíti Gréb János gyógyszerész Poprádon és Alsó-Tátrafüreden. Ára 3 tégely 3 korona.

Havasí gyopár arcz-puder,
1 doboz 1 kor., 4 doboz 3 kor.

Havasí gyopár-tej, világhírű gyártmány kifogástalan arczszin elnyerése, valamint a bőrszin ápolására. Üvege 1 kor. 60 fill.

Hat koronás rendeléseket bérmentve küld.

GRÉB JÁNOS gyógyszerész,
Poprád, Szepesmegye. 9875

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyzett

PURGO

legenyhébb jóízű laxans még csecsemőknek is adható. Rendelve angol, francia, magyar és német egyetemi tanárok által. — Kapható minden gyógyszerertárban. 9777

Használjon Kerpel-féle **Kézfimotó** 9689

folyadékot, mely a kezet 3 nap alatt bársimává és hófehérré teszi. Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógyszerertár, Budapest, V. Lipót-körút 28. 4 üveg rendelésnél franco.

RÉTHY BÉLA GYÓGYSZERÉSZ

PEMÉTELEFÜZÜKORKA

BÉKÉSCSABÁN

ÁRA 60 fillér.

Kapható minden gyógyszerertárban. 9693

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra, vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.

A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket, kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. Alapsőveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat.

Álló vagy fekvő gáz- és petroleum motorokat, egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépeket.

Mechwart-féle forgó gőz- és petroleumekéket. Világításoz vagy gépek hajtásához szükséges villamosságot bármely távol-ságra elvezető dynamogépeket.

Városi irodánk: IV., Ferenczike-tere 2. szám.

12. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS.
FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN.
BUDAPEST, MÁRCZIUS 22.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt
egész évre 24 korona
félve 12 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG
egész évre 16 korona
félve 8 *
A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával)
egész évre 10 korona
félve 5 *
Külföldi előfizetőknek a postaiag meghatározott viteldíj is csatlakozó.

TÓTH LŐRINCZ.
1814—1903.

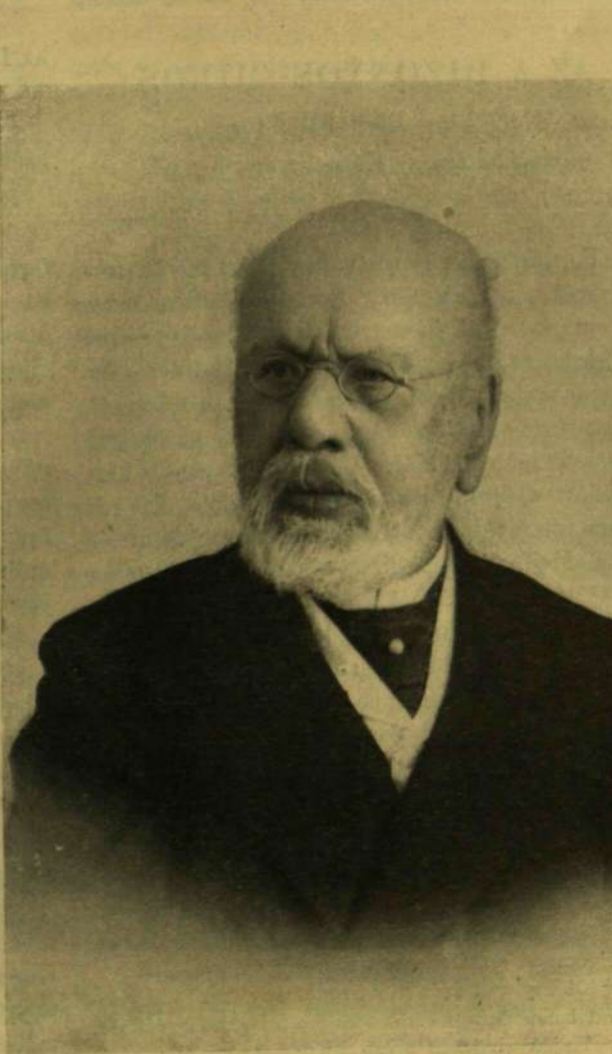
A SZAKADATLAN, HASZNOS munkában, nemesen töltött magas életkort, mely hálás és kegyeletes emlékezetet hagy az utódok lelkében maga után, a régiek az istenek legszébb adományának tartották. Ily különös kegyében részesült az isteni gondviselésnek Tóth Lőrincz, a kit most, 89 éves korában szőlített el közlünk a halál. Irodalmunk és jogi életünk patriarkháját tiszteltük benne, a ki ifjú korában tanuja és munkása volt a nagy nemzeti felbuzdulás mozgalmainak, egész férfikorában s még késő öregségében is buzgón dolgozott az irodalom és közélet fontos térein. Hetven évig forgatta a tollat s mint lírai költő, drámaíró, jogtudományi író és akadémiai szónok, ha nem alkotott is örök becsű műveket, a maga korában sikerrel, hatást és tetszést kelte működött; ha egyes műveinek hatása elhalványult is az évtizedek folyamán, pályája a maga egészében, a benne nyilvánuló nemes erkölcsi tartalom révén, meg fogja őrizni emlékét az elfeledtetéstől.

Komárom városa különösen a múlt század elején számos jeles munkást adott irodalmunknak. Itt született Tóth Lőrincz is 1814 decz. 17-ikén. Tanulmányai tárgyává a jogtudományt választotta s így került mint egyetemi hallgató Pestre, az akkor már szép lendületnek indult irodalmi élet központjába. Nagyon korán lépett fel az irodalomban: 1832-ben egy alkaioszi ódával, melyet tanára, Imre János halálára írt. Tehetsége, ifjú lelkesedése hamar összekötöttébe juttatta az akkori jelesebb írőkkel, úgy hogy a még nem egészen 20 éves fiatal író már tevékeny munkatársa lett az akkori lapoknak, különösen a «Regelő»-nek és Helmezy «Társalkodó»-jának.

Ez időben, a harminczes évek közepén íróink érdeklődése főleg a drámában központosult. A magyar színészet felvirágztatásában s különösen a pesti állandó színház létesítésében a legelőkelőbb művelődési és nemzeti kérdések egyikét

látták s ezért első sorban arra törekedtek, hogy gazdag, változatos és irodalmi becsű műsort teremtsenek. E munka, melyben Vörösmarty járt legelől, Tóth Lőrincz is lelkesített; első drámájával («Átok») akadémiai dícséretet nyert, a mi akkoriban kezdő írónak a legnagyobb kitüntetések egyike volt. Mikor Tóth Lőrincz hazalátogatott szülővárosába, az írói tervekről ábrándozó Jókai, még mint diák, bámulattal tekintett rá s földijének sikere nem csekély mértékben táplálta ifjú becsvágyát. Tóth Lőrincz, felbuzdulva a dráma terén tett első lépését kísért tetszésen, ez időben főleg szindarabok írásával foglalkozott; hét komoly drámája közül tartósabb színvonalú sikert aratott a szintén akadémiai dícséretet nyert «Ekebontó Borbála», másod-jutalmat az «Atyátlan», 1859-ben pedig 100 arany jutalmat a «Hunyadi László», mely annyiban is nevez-

tes, hogy ennek alapján írta Egressy Béni Erkel Ferencz hasonló című operájának szövegét. Tóth Lőrincz drámáinak legnagyobb része a magyar történelemből vette tárgyát. Romantikus dráma valamennyi, az akkori idők ízlése szerint, merész cselekvénnyel, erősen élükre állított helyzetekkel, szónokias és lírai nyelvvél. Ezekon kívül Tóth Lőrincz néhány eredeti bohózzattal és vigjátékkal, valamint francia és angol vigjátékok fordításával is hozzájárult a színházi műsor élénkítéséhez. A drámán kívül mivelte ez időben a lírát is, szelíd hangú, érzelmes versekben énekelve meg szerelmét, szíve gyöngéd vágyait, a verselésnek az akkori viszonyokhoz képest nem mindennapi ügyességével. Költeményeit, melyek közt néhány ballada-szerű kisebb elbeszélés is van, 1837-ben adta ki «Szívhangok» ezimen.

Ez eredményes írói munkásság mellett elvégezte jogi tanulmányait s fölesküdtött a pesti törvényszékhez patvaristának, majd — hivatala mellett mint segédszerkesztő is dolgozván Helmezy «Jelenkor»-ánál, — 1836-ban a királyi táblához jurátusnak. Ugyanezen évben, 22 éves korában, levelező tagjává választotta az Akadémia. A következő évben jegyző-jévé választotta az akkor irodalmi társasággá alakult Kislady-Társaság; e tisztelet később titkoki cím-mel hat évig viselte, közben 1841-ben a társaság rendes tagja is lett.

Az irodalom azonban nem vonta el a gyakorlati lélettől. Az ügyvédi vizsgálatot 1837-ben letétén, csakhamar a Batthyány grófok pesti uradalmi ügyésze volt s e mellett kuriai ügyvédi gyakorlatot is folytatott. Az 1840-iki pozsonyi országgyűlésen mint több távollevő főúr követe vett részt s országgyűlési tudósításokat írt a «Jelenkor»-nak, később Kossuth «Pesti Hírlap»-jának.

1839—40-ben barátjával, Gorove Istvánnal, a későbbi miniszterrel nagyobb külföldi utazást tett s hazatérve, tapasztalatairól «Úti tárczái»-ban számolt be, melyek élénk tanúságot tesznek megfigyelő tehetségéről.

Ritka munkaerő és buzgóság jellemzte. Itt felsorolt sokoldalú mun-

Tóth Lőrincz

kasságán kívül részt vett csaknem minden társadalmi mozgalomban, munkás tagja volt a legtöbb közhasznú egyesületnek.

Az 1847-iki országgyűlésre Breznóbánya városa választotta meg követnek; az országgyűlés szabadelvű eszméket hangoztatott. Közéleti politikai barátai közé tartozott Deák Ferencnek, a ki az első felelős kormány megalakulása után, mint elnöki titkárt alkalmazta az igazságügyminiszteriumban. Mikor Vukovics Sebő lett a miniszter, miniszteri tanácsossá nevezték ki. A szabadságharc után egy ideig bujdosott, de nem sokára Pesten elfogták s halálra ítélték. Haynau azonban közvetlen bukása előtt többekkel együtt megkegyelmezett neki is.

Az ügyvédi tevékenységtől eltöltötták s e miatt szűkös anyagi viszonyok közé jutott; ez azonban nem csüggesztette el. Egyéb tér nem nyilván előtte, a jogi irodalomra adta magát. Egész sorát írta a jogi műveknek, melyek első sorban a gyakorlati jogi életnek igyekezett szolgálatot tenni, de sok tekintetben úttörő munkát is végzett velük, akkor még szegényes és hézagos szakirodalmunkban. Könyvei közlésen forogtak s mivel a magyar jog szelleme hatotta át őket, sokban hozzájárultak a jogfolytonosság tudatának fentartásához.

Az Akadémiában is főleg jogtudományi műveivel szerepelt ez időben, a mint hogy ettől fogva munkássága főleg e téren mozgott. 1852-ben rendes tagja, a következő évben pedig pénztárnoka lett az Akadémiának s e minőségében igen nagy és szép munkát végzett különösen az akadémiai palotára rendezett gyűjtés körüli lelkes buzgálkodásával. Nagyszámú emlékbeszédet tartott elhunyt írókról, jogtudókról s e művei emelkedett szellemükkel, szép előadásukkal kiváló termékei e nemű irodalmunknak. Költői munkát még csak egyet adott ki: a «Méhek» című kedves hangú, szeliden gyönyörű epigramma-gyűjteményt 1882-ben, irodalmi működése 50-ik évfordulóján.

Rövid ideig árvaszéki elnök volt Pest vármegyének, ez állásáról a provizorium beálltával lemondott. A jobb idők beálltával, 1865-ben Fehérmegye csákvári kerülete képviselőjének választotta s a képviselőházban Deák oldalán foglalt helyet. Megalakulván az alkotmányos miniszterium, Horvát Boldizsár az igazságügyi miniszteriumba miniszteri tanácsosul hívta meg a kodifikáló osztály élére. 1869-ben a Kuria semmitől sem tartózkodó tanácsában bírja lett, 1882-től fogva a kuria büntető tanácsában vitte az elnökséget s a következő évben kuriai tanácselnökké nevezetett ki. Hivatalát 1894-ig viselte, a mikor szemének elgyöngyülése miatt nyugalomba vonult. Munkássága azonban nem szűnt meg végleg; még késő öregségében is dolgozott, utolsó emlékbeszédét 1900-ban tartotta Horvát Boldizsár felett.

Nagy és gyümölcsöző munkája nem maradt elismerés nélkül. A király rendjelekké tette ki s kinevezte a főrendiház tagjává, az egyetem tiszteletbeli doktorává választotta s az Akadémia és a Kisfaludy-Társaság többször ünnepelte benne, pályája egy-egy nevezetesebb évfordulóján, legöregebb tagját. Az ifjabb nemzedék kegyelettel tekintett tiszteletreméltó, ősz alakjára s most sirjába is a hazafiak elismerése kíséri.

HERVADÁS.

Elszorul a szívem,
A mikor azt látom,
Hogy az, ki olyan volt,
Mint egy tündéralom,
Elfonnyad, megfakul
Mint a letört róza,
A szirmai elhullatja,
Szerettségével szórja!

Rabbá tette lelked'
Bársony pillantása,
Kiderült az ég is
Bűvös mosolyára.
Akárhól megjelent
Tulipán alakja,
A szemeit férfi, asszony
Ott felelte rajta.

Olyan volt az arca
Alig egypár éve,
Mint hajnali felhők
Rózsaszín szegélye.
Szemei csillogtak
Mint a hulló harmat,
Édes ajkán szárnya támadt
Szerelmeknek, dalnak.

És ma, a mint nézem,
Romja önmagának,
Messze elkerülök
A szerelmi vágyak,
Pergamenszín arca
Teli s tele szántva,
Megezik a szíve rajta
Annak, a ki látja...!

Ambróvics Dezső.

RIGÓMEZŐ.

Jaksity György költeménye.

Oda, hol nincs bűn s hatalma jognak,
Hol nem nevetnek, hol nem zokognak:
Sziklák közé, a csupasz, kietlen
Vad pusztaságba hí most a lelkek.

Egymásra nyúló meredek bérczek
Vérítta föl az égbe néznek;
Tölgyek borítják, büszkék, — közéjek
Villám s a dörgés pihenni tér meg.
Váromladék ott: a visszasírta
Dieső időnek vérmosta sírja;
Itt esontja porlók sok, sok vitéznek,
— A porból egykor sasok tenyésznek
S e szent hegyekről fölszálla égig,
Bús jajjaink ott mind elbeszélk.

Alant vérmosta síkság vonult, ott
Mind, mind, a mink volt, a porba hullott:
Lázár a császár, napunk is véle;
Itt hullt a rög rá kilencz órára;
Ott társival meg Obility¹ alszik —
Rigómező, te vérszátottat sík!

Hol esontja porlad oly sok ezernek,
Legelni nyáját itt nem terelnek
S hol egy nemzetnek hullott a vére,
Soholse bukkansz forrás vizére.
A csalogány se gyűjt itt danára,
— Csak hajdu² fen tört zsákmányra várva...
Süvölt az orkán; hollók kerengnek,
Károgya vágnak a tölgyeseknek;
Czikáz a villám, dörg-zeng szünetlen...
Zúgó vihartól ám mit se félek,
Villám se rémít, se dörrének, —
Borzalmat és vést áhít a lelkek!
Mit az utód zeng, úgy is mi ahoz
— Mit ősi hoztak — az áldozathoz?!
A rémületnek, iszonynak hangján,
Harsogva mint vérsz, ha szól a lant, tán
Figyelne ég, föld s a koros utókor
Szerb szív sagulta dalomra akkor?!

A kor, ha majdan hajam kitepte
S a reszkető térd elért a sírhoz,
Annak, kit útja sírom felé hoz,
Vihar süvöltse dalom' fulébe!

A szerb eredetiből fordította: Szász István.

AZ A BIZONYOS "MIKOS."

Elbeszélés.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Minden jog fenntartásával. (Folytatás.)

Fordult is a világ, kivált a Szent István tornyáról nézve. Az öreg Európa felöltötte azt a formáját, a melyben sokan szeretik elképzelni: a pletykázó kávé-székét. A trics-tracs és a sugdosás szinte elnyomta az ágyúk dörgését. Napoleon válik Jozsefintől és elveszi az osztrák császár leányát, Mária Luizát. Már meg is kezdődött a diplomáciai kérdésközlés. De hát nem álmol volna ez? Istenem, istenem, de furcsa szálakból, de különös vetélőkkel szövődött össze a történelem vásznát!

A világ hát fordult, de lassan... Az idők is jöttek-mentek, de sebesen, a maguk módja szerint; azokon semmit se változtatott Napoleon. Nyár után ősz jött, ősz után tél jött. És a szép zimankós karácsony is beköszönt az ő fehér bundájában (hanem már a bundán néhol változtatott a korzikai, piros rózsákat pingáltán rá).

¹ Jug Bogdán, az öreg és a kilencz Jugosity-testvér a rigómezei csatában esett el.

² Obility volt az, a ki a hagyomány szerint két társával belopódva a török táborba, megölte a szultánt.

³ Hajdu (hajduk) olyan szegénylegény-féle, a ki azonban egytől nemzeti hős is volt, mert küzdött a török uralom ellen.

A karácsony és a húsvét mindenkor nyárs-polgáris ünnep volt a Burgban. Húsvétkor az öreg koldusok lábait mossa meg a császár, karácsonykor ajándékot osztogat családjának, személyzetének és minden hozzátartozóinak, és vigyáz arra, hogy egész nap csak jót cselekedjék.

E miatt aztán karácsony estéjének a napján semmi állami okiratot alá nem ír (mert az állami okiratok ritkán tartalmaznak jótéteményt). Halálítéletet meg nem erősít, magánügyet el nem intéz (mert a mi az egyiknek jó, az a másikkal bizonyosan nem jó), szóval a császár karácsonykor nem tesz semmit, tehát nem tehet rosszat se. Ellenben már korán reggel egy zacskó aranyat küld a városházára, kiosztandót a szegényeknek, három megégett templomra kiutalványoz ajándékul száz-száz forintot; ezt annyira megtartja, hogy ha talán nem volna, csak két megégett templom a mőnarkhiában, magok a miniszterek gyűjtőtanácsa meg egy harmadikat. Reggeli előtt elmegy a kapuczinusok sírboltjába és a megholt feleségei koporsójánál imádkozik. Megholt feleségei máris szépen felgyűltek, de azért kilencz órára mégis végez az ájtatossággal, aztán reggelhez ül. Ő Felsége bőjtől ilyenkor az esti csillag kigyűltaig, csak halat, gyümölcsöt, mézet fogyaszt és tokaji borral öblíti le. Az utolsó felhőrpintett pohár után írószobájába vonul és ott fogadja Metternich herceget, a Stadion utódját (Stadion már a múlté), a ki a külügyekről referál, a tegnapi óta vett híreket csoportosítja és (új seprő jól seper) nagy buzgalommal fejti ki pók-háló finomságú terveit és húzásait az Európát jelentő ostáblán.

— Csak mindig a legokosabbat tegyük, kedves herceg, csak a legokosabbat, — szól bele a császár, ásitozva.
— Csak hogy nem mindig tudjuk, mi a legokosabb, — felelé a herceg kedvetlenül, hogy terveit föl nem villanyozták urát.
— A mit az Isten akar! — végzi be ájtatosan a császár.
Metternich gúnyosan mosolyog.
— Csak hogy ez talán nem egészen elég, mert az Istennek nem épen az osztrák külügyminiszterség a metierje.
— Oh, herceg, herceg! — kiált fel a császár megbotránkozva.

Míg a sanctissima majestas (ekkor ez volt a szokásos megszólítás) a külügyminiszterrel konferált, azalatt egyre gyülekeztek az előtermekbe az udvar appendixei. Az udvarnak az udvara. Mintha a régen kihajigált bútorok térnének vissza. Egykori kedvencek, penzionált öreg alakok, a császár saját külön szegényei és pártfogoltjai, a volt feleségeinek szegénységre jutott udvari hölgyei, a dajkák, a kik a gyerekeket szoptatták, a nevelők, a kik Ferdinánd trónörökösét tanították (no, ezek ugyan meg nem érdemelnek egy hajtót fát sem), a Mária Luiza játszótársnői, a császár egykori komornyikjai, a kik más állásokba szakadtak, szóval mindazok az existenciák, a kik keringésükben mint a legyek a cukortartóhoz, valahogy közel jutottak a császárhoz s valami odatartozandóságot tudtak magukba fölszíni. Ezeket minden évben karácsonykor kötelességszerűen fogadta, megajándékozván kit-kit a maga rangja és helyzete szerint.

Az estét aztán az igazi udvar és a család körében töltötte egészen egy pater familias és a «legkeresztényibb» udvar szellemében. Karácsonyfa van felállítva külön a család, külön a marsall-tábla és külön a szolgaszemélyzet számára. A lakájok évenként fölthittak bethlehemeket is az utczáról a császár parancsára, a

ki józúeket nevetett a napkeleti csillag után induló szerencsen kollégáin.

A Kovács-árvak szokásosan szintén ezen a napon fogadta készülőkre az udvar appendixei közt. Ekkor hozta el őket Kolowrat gróf, ki azonban már hetekkel előbb referált előhaladásukról, magavisletökről.

A császár vidám volt ez alkalommal, uborka alakú arczán mosoly derengett. Az írószoba tulajdonképen egy nagy terem, közepén széles mahagoni asztal, melyen rendtelenségben heverték az irások, levelek, jegyzetek, jelentések, állami akták. A kordovai börral bevont falnál egy másik asztal görnyedt, fölhalmozva apró esomagokkal és katulyákkal, mindenik mellett egy jegyzet, hogy kinek szól és a jegyzetre a császári memoria serkentésére sokszor az is, hogy ő felsége miről beszéljen az illetővel.

Mikor a Kovács-árvak beléptek, a császár szinte hátra tántorodott meglepetésében, oly szép volt a kisasszony, nyúlánk alakjával, szelid galambtekintéssel s mindenek fölött az a nemes tartás, mintha egy vérbeli hercegnő jönné bemutatni a hódolatát.

— Ah, ni, a mi magyar leányunk! — kiáltott fel a császár élénken. — Jöjjön, jöjjön!
Odanyújtotta csókra a csontos kezét s aztán megfogta vele a leánykát és úgy tartotta sokáig, mintha valami puha madárfészekben volna a tenyere s érezné a meleg madárka szíve lüktetését.

— Hogy érzi magát, kedvesem?
— Kösönöm, fölséged jószágából igen jól.
— El van-e látva minden szükségességekkel? Nem hiányzik valamije?

— Böven van mindenen, fölséges uram.
— Dies hör' i' gern, — szólott a császár bécsiesen s aztán elereszté a kezét és a fal melletti asztalhoz lépett, hogy kikeresse a számára szánt ajándékot.

Hamar megtalálta a czédulát az egyik dobozon: «Helene v. Kovács» és az is oda volt jegyezve, hihetőleg Kolowrat javaslata alapján: «Zárdába küldés».

A császár előtt, a kinek rosz emlékező tehetősége volt, csak homályosan rémlett, hogy Kolowrat emlegetett valami konfliktust báró Szepessyvel és valami titkos ábrándos szerelmet is, de miért ajánlja, hogy épen apáca legyen a leány, ennek a motívumát nem bírta hirtelen megtalálni. Ejh, gondolta magában, a vén kópé iriglyi őt a mostani generációtól.

De mindegy, ha elő van írva, hát lepergeti a feladatát. Hiszen a korona csak rosta, a min átesik a tanácsosok tanácsa.

Fölnyitván a dobozt, maga is kíváncsi, kigöngyöltette puha selyempapírból az ajándékot, egy pár értékes fülbevalót, nemes tűző opálkövekkel.

— Viselje ezt a csekélységet, édesem, emlékeztül az idej karácsonyra.

Ilona elmosolyodott s leányos csacsakassággal kiáltott fel:

— Oh, hiszen már megvan a fülemlén.

A császár oda tekintett és boszúsan ráncszolta össze sajtátszerű szögletes homlokát. A fülbevalónak szakasztott párja ott fityegett a Kovács kisasszony füleiben.

— Ezeket tavaly kaptam fölségedtől!

— Az ostoba Stransky, — mentegetőzött a császár, fejét haragosan csóválva és az ajándékokat bevásárló udvari titkárra hátrítva a felelősséget, — úgy látom, azt hiszi, hogy magának négy füle van.

Ezen az ötleten édesdeden elmosolyodott a leány, a mi a császárt is vidám mosolygásra ingerelte.

— No, semmi az, — mondá kegyesen, —

majd megbizom Kolowratot, hogy valami egyebet vegyen az ötvösnél, a mi épen megnyeri tetszését. De most beszéljünk valamit a jövőéről is. Ön most már az utolsó évben van az intézetben és úgy tudom, nem akar férjhez menni. Hiszen a multkor volt már erről szó.

A leány némán bólintott szép fejével s szorongva várta, mi fog következni.

— Nem volna inkább kedve zárdába menni?
— Zárdába? — ütődött meg a leány. — Hogyan érte fölséged?

— Hát úgy, (a császár zavartan kereste a kifejezést), hogy ha talán a Krisztus menyasszonya óhajtna lenni? Mit szól hozzá?

Ilona lesütötte a szemét, halavány lett, mint a fal, szíve hangosan dobogott.

— Beszéljen bizalommal, mintha az apjához szólna. Kielégítené ez önt?

— Fölséges uram, — felelte fojtott hangon, — a kinek én a menyasszonya lennék, én azt kívánám attól, hogy engem... hogy engem mulattasson.

— Oh, kis bohó! A hit nyugalmat önt a szívébe és megelégedést. S ez több a mulatságnál.

— De én azt kívánám a vőlegényemtől, hogy ha például a zsebkendőmet elejtem, azt fölvegye, hogy ha az utcán megyünk és az eső esik, ő tartsa fölém az esernyőt, hogy a bálban limonádét hozzon, és a cotilont velem tánczolja s erre a czélra...

A császár nevetett.

— Erre a czélra Krisztus urunk csakugyan nem alkalmas, sőt úgy nézem, ezzel még ki sem merítette az illetőnek a kellekeit, melyek közt alkalmasint ott lesz a csinosan kipedert bajusz is... No, no, nem kell azért mindjárt úgy elpirulni. Hát nem bánom, legyen úgy, hogy semmit se szóltam. Most pedig vegyük elé a «katona urat». (A császár a háttérben álló Gyuri felé fordítá tekintetét.) Nos, mit parancsol, katoná uram?

De be sem várva a peezkesen álló növendék feleletét, újra az ajándékok asztalához tipeggett, a hol egy díszes erszény volt kikészítve Georg Kovácsnak, a czédulán pedig a császárnak saját kezével odavetett ez a jegyzete: «Parittyázás, latin nyelv. Megdorgálandó».

— Meg vagyok veled elégedve, ficzkó, — szólta a császár hozzája lépve és megveregette a vállát. — Professzoraid jó katonát jósolnak benned, atyád is az volt, kegyelettel őrizzük emléket, holta után se feledjük hűségét, szolgálatait, hanem elszomorító réam nézve, hogy a parittyázásban és a latin nyelvben nem tanúsítás elég előmenetelt.

Gyuri tóra nyitotta nagy, okos szemét a csodálkozástól, hiszen a parittyázás nem tantárgy és a latin nyelvben ő az első az intézetben. Szólni nem mert, de itt bizonyosan valami félreértés van.

A minthogy volt is, mert a császár azt a jegyzetet olyan értelemben csinálta hetek előtt, hogy a fú megdorgálandó az Aklihoz parittyával becsempészett levelekért, meg pedig latinul dorgálandó meg, hogy a leány, a ki titkos, beteges vonzalommal érdeklődik Akli iránt, ne értse, miről van szó. Hanem persze a jegyzet csak jegyzet. A jegyzettel megrogzított szó megmarad, hanem a környéke elhalványul, sőt néha nagy bolondul meg is változik.

— Hát, már most te is kikapod a magad karácsonyi ajándékát, ficcska — folytató a császár tréfálkozva, a mi gyakran szokása volt. — Ez az erszény jut neked tíz fényes körmőci aranyval. Hanem még ne nyúlj utána. Előbb egy kis polgári hasznót szeretnék a hanyagságodból kihúzni. Várj csak, fordítottok veled vala-

mit s a mennyi hibát ejtesz a latinban, annyi aranyat vonok le. Van-e pénzed, ha több hiba találna lenni, mi?

— Három aranyam van még a tavalyiakból.
— Az is valami. Gondolod, hogy elég lesz?
— Biztos vagyok benne, fölséges uram, — felelte Gyuri önérvényesen.

— Ohó! Te el vagy bizakodva, nagyon fenn beszélsz. Most már azért is megpróbáljuk. Édesdeden nevetett, a lányka arca ragyogni és virulni látszott a császár széles jó kedvétől, sőt a nap is benevetett a három ablakon, — oly szép, oly barátságos volt most a császár hideg pompájú szobája, mint egy otthon.

A császár leült az íróasztal előtti nagy gót karszékre, melyet négy aranyos oroszlán-fej ékesített, szétvetette kedélyesen a lábait és csak úgy találomra fölvetett az asztalról egy teleirt papírost.

— No nézd meg, latinul van-e, olvasd fel és aztán fordítsd.

Gyuri kezébe vette a papírlapot és átfutotta. — Fölséges uram, — szólta, — nem akarok csalni, ennek a szövegét nemétül is jól ismerem.

— Látom, becsületes fiú vagy, — szólta a császár megelégedetten, — hát mi az?

— Ez a *lutheránus poézis*, a hogy elneveztük, Akli úrnak egy verse, melyet az én okulásomra költött egyszor.

A császár homlokán felhők gyülekeztek. — És miért neveztetek el lutheránus poézisnek? — kérdé kedvetlenül.

— Mert nincsen benne sehol interpunctio, fölséges uram, s ha alulról balra olvassuk, egészen az ellenkezőt jelent, mint ha felülről jobbra olvassuk.

— Nem egészen értem. Melyik vers az?

— Ad Napoleontem.

— Ah! kiáltott fel a császár meglepetve és élénken felkelt, hogy maga is beletekintsen a versbe, mely immár mint corpus delicti szerepelt a legfelső helyen (mert bizonyára ez az íróasztal a legfelsőbb hely). Hogyan? Mit beszélsz? Hogy számodra írta volna az a... az az ember?
— Igen, emlegette egyszor, hogy Bajorországból költött volt ilyenfajta verseket, kértem, mutasson belőlük, de nem emlékezett egyikre sem; mondta, hogy inkább újat komponál s akkor csinálta ezt a *jóslást*, mely elülről Napoleon hadi sikereit zengi, hátulról pusztulását.
— Hihetetlen, — szólta közbe a császár izgagtalan, — olvasd fel hát nekem hátulról.

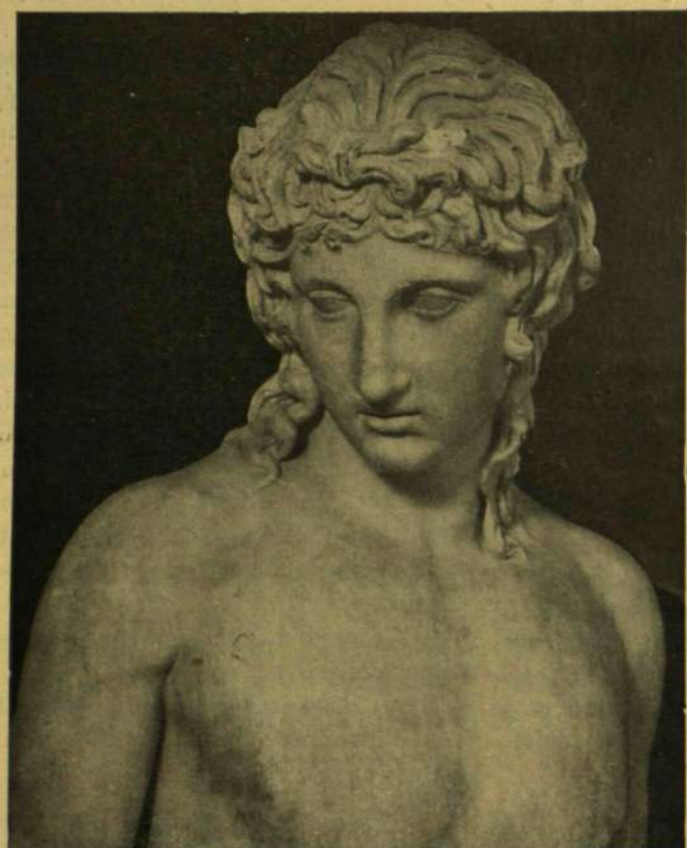
Gyuri elkezdte hátulról, jobbról balra olvasni a verset, a mint következik:

Vaticinor tibi quod dicent te tempora
Quare proelia lustrabit sors mala non bona sors
Albionum ad litus frangetur denique
Victrix Gallia nec cunctas gens tua deiciet
Destituet mare spes magnas nec tempora
Cinget laurea navalis quod tibi vaticinor.

(Jószolom neked, majd megtánít az idő, mi módon fogja kisérni harczeit a balszerencse s nem kedvező, Albion partjain végre megtörik a győztes Gallia, nemzetet legyőzi valamennyi, nagyratörő tengeréjeidet meghűsítja a tenger, nem övezendi reményeid szerzett babér homlokodat, a mit jószolom neked.)

A száz Caesarok ivadéka valószínűleg elérte a székelyülést az olvasás alatt.

Tehát nem igaz, lázadózt benne a lelkiismeret, hogy a jó, hűséges Akli áruló volt, hogy a francia császárnak akarta magát behizelegni, hogy összekötetése volt vele, hogy a hadi terveiket közölte volna. Ezt ugyan szépen elhittette vele Stadion gróf. Ej, ej, gyönyörű egy történet.

EROS, A SZERELEM ISTENE. Praxiteles szobra.

SOPHOKLES. Részlet a laterani szoborról.

HARAKIRI JELENET EGY JAPÁN SZINPADON.

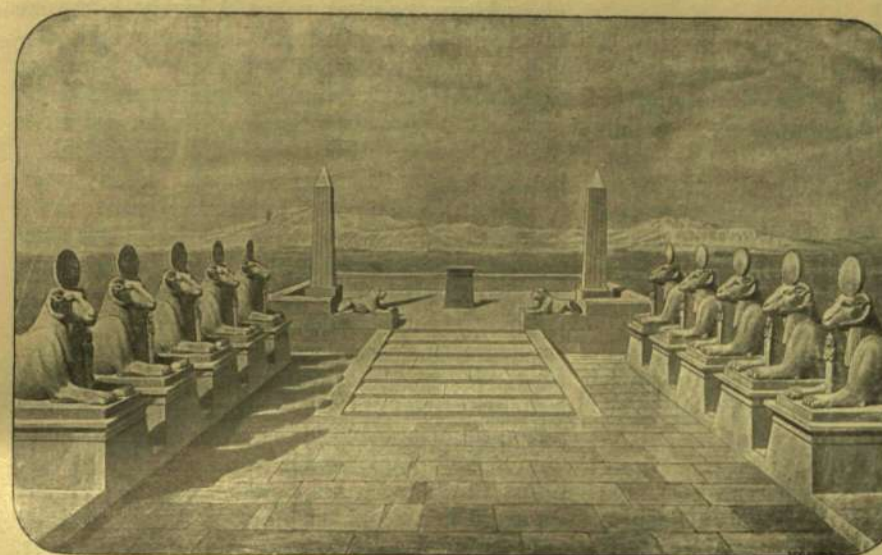

JUSTINIANUS CSÁSZÁR ÉS KÖRNYEZETE.
(Ravennai mozaik.)

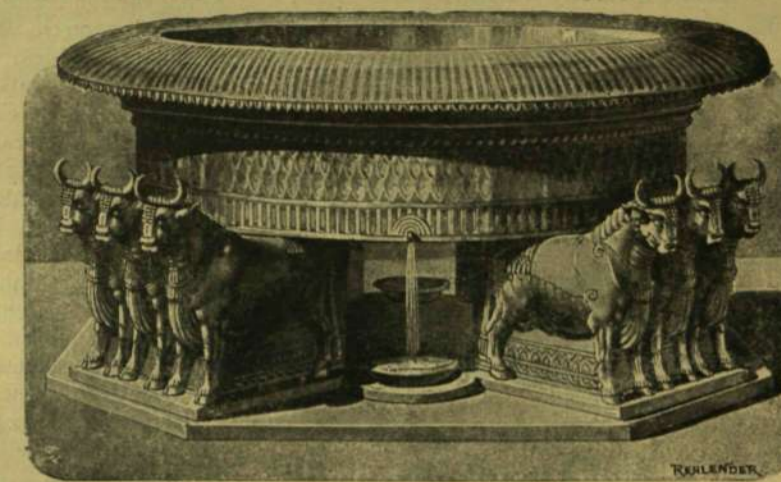
A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő »Egyetemes Irodalomtörténet» első kötetéből.

MELPOMENE SZOBRA.
(Róma. Vatikán.)

A KARNAKI NAGYTEMPLOM ÜNNEPI ÚTJA.

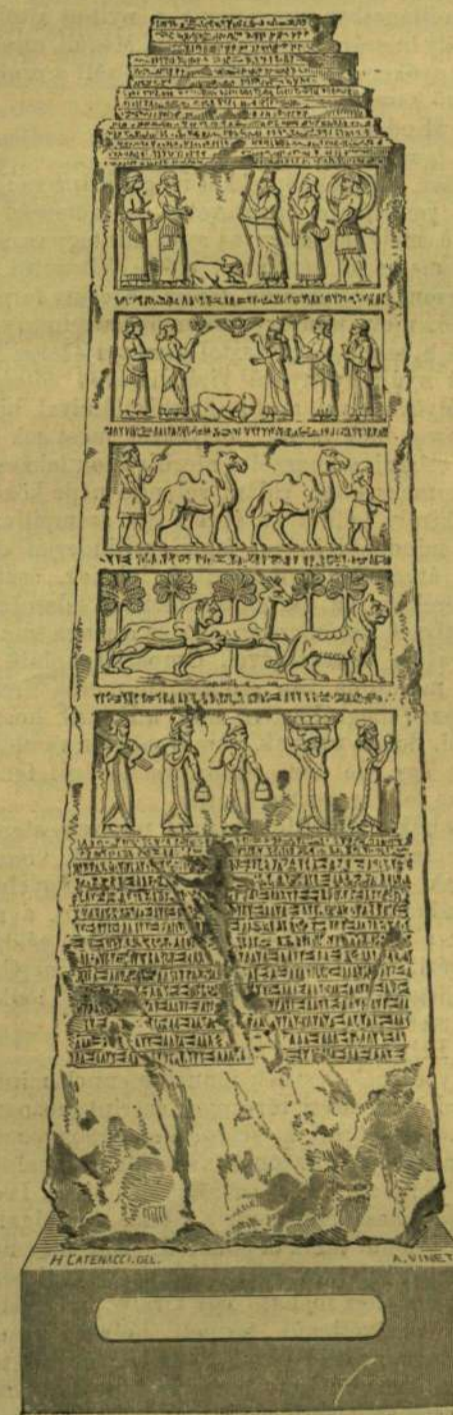
AZ ÉRCZTENGER A JERUZSÁLEMI TEMPLOMBAN.

JAPÁNI ÉNEKESNŐ (GÉSA).

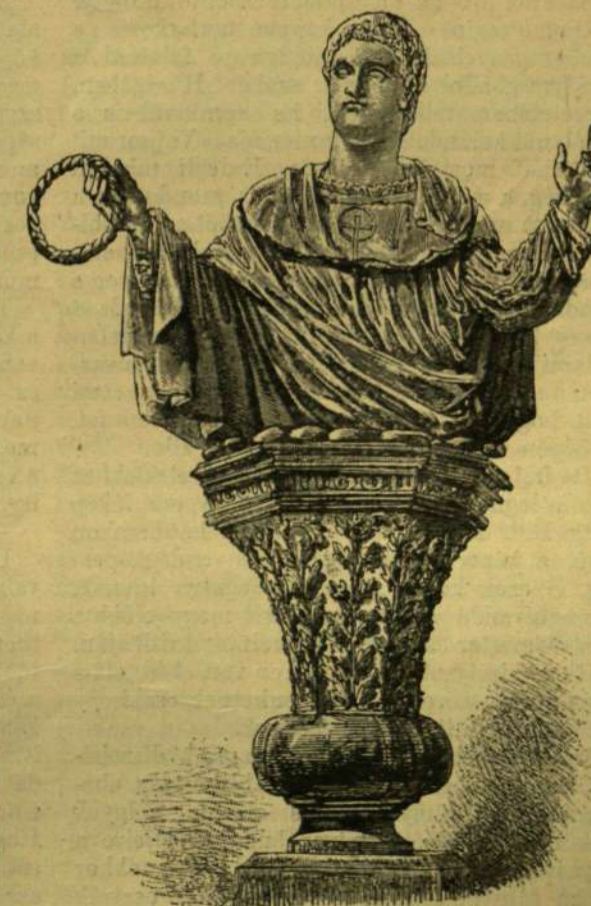
OEOMO KADFIZES (KADAFES FIA) INDIAI SKYTHA KIRÁLY
ARANYÉRMÉRŐL VETT KÉPE. (A király meghalt Kr. u. 78-ban)

II. SALMANASSAR OBELISZKJE
(Fekete bazaltkő. London. British Museum)

SAPPHO. A római Villa Albaniban levő mellaszobor arca részlete.

NAGY CONSTANTINUS. (Agát mellésbrocna aranyozott esüst
talapzaton a IV. századból.)

A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő »Egyetemes Irodalomtörténet» első kötetéből.

Haragosan rángatta meg a csengetyű-zsinór selyemrojtját.

Egy hadsegéd jelent meg.

— Küldje Stransky titkárt!

Ez alatt hálában nézett a fiúcskára, ki által csodálatosképpen világosít fel őt a gondviselés egy szenvedő rab ártatlanságáról s a saját zsebeit is kiirtívén, teliden tele tömté az ajándék erszényt aranyakkal, mire odanyújtotta neki.

— No, ez egyszer elegendem a latint, — szót türelmetlenül — Isten veletek, gyermekeim, — tette hozzá bizonyos ünneplésszerűséggel. — A császárnak nem hagy el benneteket. (A leány fel fordult nyájas mosolyival.) Magának majd csak szerezek valahol egy hadnagyot (azután a fiú vállát érinté gyöngöden) és én magam is egy hadnaghoz jutok nemsokára.

Épen az ajtó felé tartottak sugárzó arccal a Kovács-árvák, midőn a szemközti ajtón báró Stransky jelentkezett, egy kecske-szakállú, czukorbaba szépségű kis emberke s még hallották a császár kurta parancsát, künn a lépcsőkön is sokáig a fülükben csegett:

— Irjon egy királyi parancsot, Stransky, hogy Akli Miklós rab Pozsonyban legott szabadon bocsátandó és nálam jelenkezzék. Lovas ember vigye, haladéktalanul nyergeljen.

(Folytatása következik.)

UDVARI EBÉDEK.

— Megehetné a király is!

Gyakran hallani ezt a kifejezést vagy ennek a pártját vidám magyar ebédnél, ha egy-egy útjébe kóstol bele a vendég. Illik is azonban valami ilyesfélét mondani, mire a háziasszony szerényen mentegőzni kezd, hogy bizony jobb is lehetne az étel, de hát ez, de hát az, nem kövérek az idén a malacok, nincsenek tökéletes husok most a mészárszékekben. (Ez a mi zsivány mészárosunk csupa öreg tehenekeftág.) Szóval a háziasszony lefarag, a mit lehet, az étel morális becserétekéért. De jaj volna, ha más tenné.

Aztán jön a következő étel, persze az is pompás, annál is fölkiált a vendég nagy entusiasmsal:

— Ferencz József mit eszel? Ilyent bizony nem eszel.

Mindig csak ő, mindenütt a király. A disz-ebédnél övé az első pohárköszöntő, mihelyt a „homo regius”, a holt kappan mutatkozik; a közönséges ebédnél, minden jó falatnál a királyra gondol a magyar ember. Hűségében, szeretetében telhetetlen. És ezenkívül is a királynál kalandozik a fantáziája. „Vajjon mit csinálhat most a király? Érdelki minden apróság, a mi vele történt, a mit mondott és a mit nem mondott. (Különösen ebből az utóbbiból kering sok.) Még az asszonyok képzelőtehetsége is a királyi család körül kóvályog s akadna egy csomó, a ki szívesen adná oda a mennybéli jussát (úgy is nagyon bizonytalan valami), ha csak egy ebédet ehetne az udvarnál, hogy lássa, uszonnáknál beszélhesse: mi volt, hogy volt, hogy ültek, hogy szolgáltak fel, miképen voltak az ételek elkészítve, stb.

De hát ez nem könnyű. Az udvari ebédkezés nem a legnagyobb kellék a jó étvágy, oda főképp rang kell. A katonái és a civil hatalmakon kívül a képviselőnél végződik a vendégekpeleség. S ezek közül is csak válogatva hívnak. A meghívandó vendég keresztül megy előbb a főudvarmester és a miniszterelnök kritikáján. Ha a király utazik s vidéken van ebéd, ott a helyi honoratörök is megjelenhetnek, csakhogy ezt nem tekintik udvari ebédnek.

Az udvari ebédok sokféleek, vannak disz-ebéd, családi ebéd, bizalmas ebéd, kis ebéd, ebéd-hölgyekkel és ebéd-hölgyek nélkül. A legfelsőbb udvar budai ebédjeire a meghívókat magyarul bocsátják ki, még akkor is, ha túlnyomó részben az itt élő osztrák delegátusok hívatnak meg. Aranyos-szegélyű fehér lap a meghívó, egyszerű, se sas, se korona nines rajta. Az alján jeleze van, milyen ruhában jelennek meg az urak, esetleg a hölgyek, leginkább frakk, rendjelekkel s a hölgyek kivá-

gott ruhában ékszerekkel. Azt is rendeli a meghívó, hogy a meg nem jelenést a főudvarmesteri hivatalban igazolni kell.

Az illendőség azt kívánja, hogy a meghívott a magyar főudvarmesternél az ebéd napja előtt jegyet tegyen le. Magától értetődik, hogy az az udvari ebédre nem szabad lekésni, se idő előtt jönni. Egyetlen példa van rá, hogy Matlekovics lekésett és már akkor jött, mikor az ebéd folyt. Ha valakivel mégis megtörténik, hogy elkéssett, legillendőbb már el sem menni és másnap kimenteni ezt az esetet a főudvarmesternél.

Valamivel öt óra előtt (mert rendszerint öt órára szól a meghívás) körülbelül egy időben hajtanak be a fogatok a várudvarra, hol magyar portás nyitja és csukja a kocsiajtót, oda kiáltván a kocsisnak:

— Hat óra tíz percenk vissza!

Tehát mindössze egy óra tíz perc van számra az ebédre s legfeljebb tíz perccel módosul e terminus, ha a királyi cerce valamivel hosszabbra nyúlik.

A meghívott a testőrök sorfala közt halad fel amaz épületosztályba, a hol az ebéd lesz. Legelőbb egy nagy előterembe nyit, melyben egyik asztalon pirosszínű kártyalapok hevernek. Mindenki kikeresi a neki szót. S erről megtudja, hogy ki lesz a balszomszédja; „Nagyságos X. Y. képviselő úr sziveskedjék az asztalnál jobbról nagyságos Z. F. képviselő úr mellé ülni.”

Az előteremből, mely tele van a magyar népréletre vonatkozó olajfestményekkel, egy szalomba nyitnak a vendégek s felállnak két sorban, mindjárt olyan rendben, a mint az asztalnál fognak következni. Az óramutató lomhán czammog az V-ös felé, végre eléri és abban a szempillanában megjelenik a nyitott ajtóban a király huszárezredesi ruhában. Megáll, mintha lába gyökereznék s halkán szót vált a szolgálattelvéte kamarászal:

— Minden rendben van?

— Igen, felség.

Aztán katonás léptekkel megindul, a nélkül, hogy vendégeire ügyet vetne, a szomszéd terembe, melynek szárnyas ajtó mintegy varázslatra maguktól látszanak előtte feltárulni. Ez rendszeren a rózsaszínű terem. Kicsiny formás ebédlo, mely mintegy huszonöt-harmincz vendégre alkalmas. Az asztal ezeregyzszaki látványt nyújt gyönyörű virágdíszével, felsőse kristályüvegeivel, arany- és ezüsttállaival, híres czukorrakományával, melyekről most sok beszéd eshetik szanaszétt a meghívottak lakásain, a gyermekszobák vidám selypítő népe között.

A király leül a közpérsz egy szempillanát alatt mindenki helyet foglal, cilinderjét, csákóját átveszik a komornyikok, lakajok, asztalmesterek és az asztal alá teszik. E felszolgáló személyzet valóságosan csodás a maga tanultságával és ügyességével. Csupa jól táplált, izmos, marcsona, vén szolgák, termetve, arcra gondosan megválogatva, mint a Fridrik hosszú fiézkői. Sokan vannak. Szinte minden vendégre esnek egy, de nem mindnyájan szolgál fel. A munka fel van osztva köztük.

Vannak ételbördök, vannak pinczemesterek, a kik csak a töltgetéssel foglalkoznak, viszont vannak asztalmesterek, a kik csak felügyelnek és észben tartják azt a sok apróságot, a mit nekik a főasztalom-mester előírt. Így például megnézik, hogy szabályos-e a vonal, a melyben a vendégek ülnek és ha valaki kiljebb ül, halkán figyelmeztetik:

— Beljebb kérem, egy kicsit.

Úgy tesznek-vesznek, jönnek-mennek, mintha valami természeti törvények szerint mozognának, se lassabban, se sebesebben, bizonyos matematikai pontossággal és szabályossággal történik minden. Nesz, eszörömpölés nines. Pedig szédítő sebességgel megy a tálalás, kiszolgálás. Észrevétlenül tűnik el a poharad, pedig még nem itta meg felsőse burgundi vagy rajnai boradat, a melyhez fogható egy király pinczéjében sincs, észrevétlenül termett helyébe másik. Hogy mikor vitték el azt és mikor hozták tele ezt, föl nem fogható, szinte boszorkányság, akár csak az Aladin csodálmárpájától előhozott szellemek süröngének-forogának égreindító komolysággal és grandezzaival.

A király csak némelyik ételből eszik s halkán felváltva társalog bal- és jobb-szomszédjával. Igen ritka kitüntetés, ha egy messzebb ülőhöz

átszól s nagy vidámság jele, ha társalgása oly általános allure-öket vesz fel, hogy abban az egész környéke részt vehet. A király környéke többnyire egyformán fül. Vele átellenben valamelyik főhadsegéde ül, mellette jobbról az esztergomi érsek, balról a miniszterelnök, ha mind a ketten jelen vannak. De néha egy sincs ott s ekkor az aranygyapjasok megelőzik a belső titkos tanácsosokat, a belső titkos tanácsosok a császári és királyi kamarásokat, aztán jönnek az egyszerű képviselők s az asztalvégeken az apróbb udvari alakok. A miniszterelnök rangban csak a primást nem előzi meg és az Esterházy hercegeket, a kibekn valami kis ingrediencia van a szuverénekből. De sajnos, az Esterházy hercegek nem igen szerepelnek a magyar közügyekben s a budai politikai ebédeken nem fordulnak meg. A szakminiszterség nem sarzi az udvarnál s ha valaki régebb belső titkos tanácsos, mint a miniszter, legyen bár egyszerű képviselő, megelőzi a király asztalánál a minisztert. Így van ez a püspökökkel is. Püspökök nélkül nem igen szeret étkezni a király, de a spanyol etiquette szerint ők is igen messze esnek rangsorban, ha nem egyszerűmind belső titkosok.

A gyors kiszolgálást a rendes gravamen az udvari ebédek ellen. Mikor már éppen megkezdve az ember valami bort, egyszerre eltűnik, az embernek nincs ideje élvezni, az ételnek, a legédesebb falatnak is legott lába támad, ha egy kicsit félrepillantasz, vagy a szomszédodnak felelsz. Sietnek, rettenetesen sietnek. Mintha a tatár kergetné ezeket a lakajokat! Különösen kár a borokért, a melyekbe nem lehet elmerülni, mert kétszer nem öntenek egyfajtából. Pedig a királyi borai párjukat ritkítják a világon. A gránátpiros vág-új helyi veri Burgundia minden borát, a johannisbergi egyszerűen csodálatraméltó. Az olvaszott arany színű tokaji kikerül a saját hegyaljai szőlőből. A pezsgóból a Moet Chandon-t szervirozóak, a halványzöld Chably főlséges zamatai tündéri ködbe von mindent, a széke Chateau Yquem úgy hat, mintha paraszt inna az ember. És mindezekkel úgy sietnek, de úgy sietnek.

Hanem hát a sietés ellen is van orvosság; a sietés; sietnek a vendégek is inni. Wekerle például mindig megitta a mellette ülő bornemissza Josipovic poharából is a borokat s általában olyan nagy hire van a király borainak, hogy mindenki igyekszik lehetőleg kivenni a maga részét. Az udvari lakajok megfigyelése is azt bizonyítja. A lakajok tudniillik ekképen jellemzik a két udvartartást:

— Bécsben többet esznek az urak, Budán többet isznak.

Hátha még ott hagyná őket egy kicsit „tischlizni” a király. Akkor látnák majd: lenne ott még tán tózt is. De sajnos, örültem rohan az idő s mikor már legjobban meg volna vetve a bor ágya, a sok pompás raffinementall készített és tálatl ételből, melyeknek nevei ismeretlenül pajkoskodnak a francia étlap mosolygó betűiben, akkor egyszerre megjelennek a szép kis porcellánescsészék a mokka kávéval, melyely a sultán látja el Ő Felsőségét, kinek mindössze egy pár hold olyan földje van, a min igazi mokka terem; abból a kereskedésbe egy szem se megy, legfeljebb ajándékba küld a barátságos fejedelmeknek s azt se nagyon bőven, mert nem telik. Szóval megjelenik a mokka s már egyidejűleg tölti a másik lakáj a cognacot, hogy a hirtelen felhőrpintett kávé után még ezt is lenyelhessék a fürgébbek.

Hamar, hamar, a kinek a kávéja, cognacja kedves, mert a király már felhajtja az övét s a lakajok, mintegy vezényszóra, egyszerre lenyulnak az asztal alá — ivécsavarodó széles hátakon megfeszül a himzett, sötét frakk — s föl-emelvén onnan a vendégek kalapjait, a markukba nyomják, jeléül, hogy rögtön távozni kell az asztaltól. Ő Felsőse türelmetlenül tekint szét, míg az utolsó kalapot is átveszi a gazdája. ekkor feláll, mire — vélnéd madarak rebbenése — a vendégek is felkelnek s a távozó királyt követik a szomszédos szalomba, a hol a szivarok vannak és a hol a cerce lesz.

Ne essék valahogy felségőrtésszámba a panaszkodás, hogy a szivarok nem felelnek meg a magyar királyi méltóság követelményeinek meg a rozstermésű esztendőkbem sem. Egy mahagoni skatulya van felnyitva a fal mellett consol-asztalkán s abban néhány virginia ku-

porog szomorú társaságban egy pár hatkrajczáros specialitás szivarral. A finom drága havanna-szivaroknak, melyek ma már a közönséges halandók inzerjeinek is elengedhetetlen befejezői, hírük sincs. A király, a ki nagy barátja volt valaha a virginianak, míg az orvosai engedték, most egy gyenge portorikóra gyűjt rá s megkezdí a félkörbe állott társasággal a cerclét, egyenkint megszólitva minden vendéget. A szelid méla fény, melyet a villamos csilagok lövelnek a szalon boltozatáról, a nyájaság a király arcán, a barátságosan gomolygó kékes füst, mely a terem finom virágillatába vegyül, úgyszólván betöltik azt a rettenetes irt, mely a hatalmas Caesar és jobbágyai közt tántog, úgy, hogy a beszélgetés meglehetősen feszelen, bátor, de rendszeren még sem az, a mi másnap a lapokban reprodukáltatik. E derék urak rendszeren azt mondják be aztán az újságróknak vagy egymásnak, a mit hosszabb megfontolás után jobban szerettek volna felelni az uralkodónak, a helyett, a mit feleltek. Színes bókokcsák, kihagyezett epigrammok, politikai böles mondások születnek a fejeikben utólag. S nem ritkaság, ha másképp nem applikálhatók, a király kérdéseinek kell megválniok, a szerint, a mint a tisztelt megszólított szemlemessége követeli. A lapokban megjelent királyi megszólítások és azokra adott feleletek tehát nem valódiak s alapjában véve nem érdekesek. Mert a király óvatos s nem bocsátok semmi lényeges dolog érintésébe az ebéd utáni diskurzusoknál, egy rendkívüli alkalmakat kivéve, mikor egy-egy irányt gyorsan bele akar bocsátani a közvélemény vérkeringésébe. Ilyenkor négy-öt embernek is elmondja ugyanazt, hogy minél nyilvánosabbá legyen.

A cerce nehéz mesterség. Jól tudjuk a tömredék anekdotákat, melyeket e chablonokról kitaláltak. Olvasunk, a mint megszólítja egyik színes vendéget a francia közársaság elnöke:

— Önnek az édes anyja, nemde, szerezesen volt?

— Igen is elnök úr, én mulat vagyok.

— Igen helyes, uram. Csak folytassa.

XVI. Lajos szemlemességei gyakran ütöttek ki balul, valamit III. Napoleon bizalmaskodásai később kellemetlen órákat szereztek neki, sőt Vilmos császár is bizonyynyal megbánja nem egyszer merész elszólásait, kitörő lelkesültését, a pillanat hevében elroppent nyilatkozatait. A mi királyunk ebben is böles. Körülbástyazza magát kitanasztalt chablonokkal s azokból, mint erős várakból, nem hagyja magát kicsalogatni, bármilyen ügyesen keverje is a szavakat, a kivel szóba állt. — Három-négy kérdést állít fel magának. Csupa ártatlan témák. A főispánoktól kérdezi: „Milyen a hangulat megyéjében?” A képviselőktől kérdezi: „Meddig fog tartani az obstructio?” (De véleményem erre se nyilvánít, óhajti nem jelez, legfeljebb „reményli.”) A bizalmasabb emberektől, kikkel már közelebbi érintkezésben állott, a családjuk felől kérdezősködi. Az író-képviselőtől azt tudakolja, min dolgozik most? A ki beteg volt, a betegsége felől kérdezi. A kinek a mellén katonamedália lóg, mindig azzal kezd: „Melyik ezredben szolgált?” S ezekből a szálakból folyik a különben is rövidre szabott párbeszéd. Ha mégis akad valaki, a ki felvillanyozza a rózsaszínű ködben, mely az est varázsából kipárolog, az incselkedő koboldok hatása alatt, melyek a Noe csodálatos venyigéből jönnek elő, olyan ügyesen viszi feleleteit a politika vagy valamely érdekes dilemma felé, hogy a diskurzusnak most már át kellene mennie a lényeges és zérre, a király odább lép a következő alakhoz és ezzel végét szakítja.

Mikszáth Kálmán.

EGYETEMES IRODALOMTÖRTÉNET.

Goethe a világirodalmat egy nagy zeneszerzeményhez hasonlította, melyben minden népnek jut szerepe: a dallamot, melyet az egyik nép elhagy, a másik folytatja. És ekkép nagy harmónia támad.

E hasonlat jut eszünkbe, midőn egy pompás magyar könyvet lapozgatunk, mely rendkívül díszes alakban most jelent meg a könyvpiacson. A könyv egy Egyetemes Irodalomtörténet első kötete, mely a keleti népek és a görög

A VILÁG A BABILONIAK FÖLFÖGÉSA SZERINT.

A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő „Egyetemes Irodalomtörténet” első kötetéből.

gök irodalmát ép oly vonzó, mint tanulságos módon ismerteti.* A vállalat szerkesztője Heinrich Gusztáv egyetemi tanár, a munkatársak is kitűnően vannak kismelve; alig kétséges, hogy e czéla ma kiválóbb eróket nem lehetett volna találni.

A kötet kiállítása a tartalomhoz mindenképen méltó: szép egy színű és színes illusztrációk nagy számban díszítik. Csak helyes-selhetjük, hogy a kiadó e mübe csupán történeti értékű illusztrációkat vettek fel, azaz olyanokat, a melyek abból a korból valók, a melyre vonatkoznak. A képek ily módon nem csupán díszítésre szolgálnak, hanem tanulságos kiegészítő részei a szövegnek. A mü szép kiállításán való örömnöket még fokozza az a körülmény, hogy az illusztrációk majdnem mind és ezek közt ép a legszebbek, otthon készültek, egy hazai müintézetnek. A Franklin-Társulat photo-czinkographiai osztályának termékei.

Ha mindenekelőtt a könyv külső berendezése, kiállításra vonja is magára figyelmünket, nem kevésbé kielégíti a fontosabb rész, a tartalom. A legkiválóbb szakemberek álltak egybe, hogy itt hű és érdekes képet adjanak a fontos népek irodalmi fejlődéséről. Vannak részei e münek, melyekre nézve az a reményünk, hogy valamely elterjedt külföldi nyelven is meg fognak jelenni, annyira becsekesek mind előadás, mind alaposabb szempontjából. Az arabs irodalomtörténeti fejezet szerzője, Goldziher Ignác az európai tudomány legkiválóbb képviselői közé tartozik; az első kötetben foglalt műve oly mesterre vall, a ki az illető anyag minden részletének föltétlen ura. Az indiai, khinai és japán irodalomtörténet Frök Károly, az ó-görög Hegedüs István, az új-görög Pecz Vilmos kipróbált kezébe volt letéve: munkáik teljesen megfelelnek a hozzájuk fűzött várakozásnak. Úgyanezt el lehet mondani Mahler Ede, Kégl Sándor és Patrubány Lukács czikkeiről: teljes és érdekes képet festenek az egyiptomi, assyr, perza és örmény irodalomról. A munkatársak nevei közt ott olvassuk Péterfy Jenő nevéét is; Péterfy azonban meghalt, mielőtt az ebbe a kötetbe szánt művét (a görög irodalomtörténet) befejezhette volna. Egyes részei bő, essayszerű kidolgozásban megjelentek azóta összegyűjtött művei közt. Ezekből idéz Hegedüs István a görög irodalomtörténeti fejezeten egyes szép részleteket: de voltaképeni munkatársnak Péterfy tényleg nem tekinthető.

A mü tervezetének áttekintésénél még egy kérdés merül fel: nem hátrány-e az, hogy nem egy, hanem több szerzője van? Ez tán egy perczre aggasztónak látszik, de ha jobban meg-

* Egyetemes Irodalomtörténet, szerkesztő Heinrich Gusztáv. A vallás- és közoktatási miniszter támogatásával kiadja a Franklin-Társulat. I. kötet: keleti népek és hellenek. 240 képpel, 1903.

gondoljuk, mégis feltétlenül a kiadóknak kell igazat adunk: egy emberre nézve mérő lehetlenség az összes népek irodalomtörténetét megírni. Alapos munkát csak úgy várhatunk, ha többen vállalkoznak ilyen czéla: a legczélszerűbb megoldás pedig az, a melyet itt látunk magunk előtt: ha széles látkörű, tudós szerkesztő alatt egyes jeles szakemberek összegezik azt, a mivel egész életükön át szeretettel és elmélyedéssel foglalkoztak.

A munka tervére nézve a legjobb áttekintést a most megjelent első kötet bevezetéséből nyerjük, melyben a szerkesztő Heinrich Gusztáv bennünket a nagyszabású vállalat szempontjairól tájékoztat, a következőkben:

„A jelen munka magyar nyelven az első kísérlet a föld kultúrnépeinek szellemi életét irodalmaiakban föltüntetni és megismertetni. E czéla legjelesebb szakferiaink összefoglalják kutatásait és tanulmányait eredményeit. De csak az eredményeket mert fölfogásuk megokolása, adataik igazolása, itéleteik indokolása kívül esik e munka czélján. A müvelt közönséghez fordulunk, mely érdekli a irodalmak fejlődése iránt, de nem kíván élvezetében tudományos vitaközzésszállni, vagy a források bírálgatásával zavartatni.

„Munkánk öt kötetre terjed. Az első, mely most kerül a magyar olvasóközönség kezébe, magában foglalja az ó-kori keleti népeket — ezt a részt Goldziher Ignác szerkesztette — és a görög irodalomnak egységes fejlődését a legregibb időktől egészen a jelenkorig. A tulajdonneveknek és az elkerülhetetlen idegen fogalmak jelölésére szolgáló szónak helyesírása lehetőleg ragaszkodik az illető nép írásához, illetőleg kiejtéséhez; a görög irodalom történetében 324 óta, a római befolyás diadalra jutásától a latinos írás, az új-görög korszakban a phonetikai átírás jut érvényre. A második kötet tartalmazza a római irodalmat és a római állam romjain keletkezett nagyműveltségű és rendkívüli befolyású román népek irodalmait. A harmadik kötetben tárgyaljuk a germán nemzeteket, a mai civilizálát világ leghatalmasabb urait. Különös figyelmet fordítunk a negyedik kötetre, mely részben egészen új, eddig összefoglalóan nem tárgyalt anyagot dolgoz föl: a szláv és az ural-altáji népeket; az első csoportot Asóthi Oszkár, a másodikat Munkácsy Bernát szerkeszté; amaz fölfogalmemmel lesz a szlávoknak nemzeti nyelvünkre és irodalmunkra gyakorolt hatására, emez legelőször kísérte meg az összes ugor és török népeknek összefoglaló néprajzi és irodalmi tárgyaltását. Az ötödik kötet nemzeti irodalmunknak a legregibb időktől a XIX. század legvégéig haladó tárgyalásával tetözi be a nagy vállalatot, melyet dolgozótársaink lelkes fáradozásain és a kiadó társulat áldozatkészségén kívül Wallacics Gyula vallás- és közoktatási miniszter úr nagylelkű támogatása tett lehetővé.

„Két czél lehetett szemünk előtt: alapos tudományosság és vonzó előadás. A dolgozó-társak egytől-egytig tudományunknak élmert

tekintélyei, a kik nemcsak mindig közvetlenül a forrásokból merítik tudásukat, hanem önálló állást foglalnak el szaktudományukban, melyet fontos és értékes tanulmányok alapján tovább is fejlesztettek. Az anyag, melyet föl kellett dolgozni, minden egyes irodalom körében óriási volt. Főtevékenységük oda irányult, hogy a lényegest és jellemzőt kiemeljék, de úgy, hogy az illető nemzet irodalmi fejlődése — a mennyire ezt a források készlete megengedi — ne szaggatott töredékekben, hanem egységes folyamatban tünjék fel. A hivatottak fognak ítéletet mondani eljárásukról, valamint arról is, sikerült-e nekik a sokszor nehezen leküzdhető anyagot mindig elég vonzó modorban földolgozni. Persze, vonzó előadás alatt nem szabad itt a regény vagy tárca kényelmes mezét érteni; számos kérdése és terméke van az irodalmaknak, főleg a keletieknek, melyek az ilyenfajta tárgyalást nem tűrik meg, hanem az érdeklődő olvasótól még ilyen, a szó nemesebb értelmében népszerű, a művelt nagyközönség

ték az ósabyloniak a világot? Egy nagy fal: mező, hegység veszi körül; felette ragyognak az örök csillagok.
A többi kép értelmezésére nézve az alattuk levő aláírás szolgálhat útmutatóul.
R.

MILLIÓ EBÉD.

A budapesti VIII. kerületi előljáróság valószínűleg megalkotott souterain helyiségeiben meghatót ünnep folyt le március 15-ikén, midőn a VIII. kerületi általános közjótékonyági egyesület népkonyhájának igazgatósága diszközgyűlést rendezett annak megünneplésére, hogy az egyesület által fentartott népkonyhában március 5-ikén osztották ki a milliódik ebédet.

A diszgyűlésen, a mely alkalommal a milliódik ebéd emlékét márványtáblával örökítették meg a népkonyha falán, Havass Rezső dr., az egyesület buzgó elnöke tartalmas és nemes érzelmektől áthatott beszédben számolt be az

rendezése példás, de ama lelkiismeretes elosztás is, a melylyel pártfogóit a jótéteményben részesíti. Érdemtelenre nem pazarolja önfeláldozással gyűjtött tőkéjét. Az elismerés orozslánrésze *Hannai Sándor* előljárót illeti, a ki nem csupán a czélszerűen és csinosan berendezett helyiségeket engedte át díjtalanul, hanem az előljáróság buzgó tisztikarával együtt teljesíti az ellenőrzést.

Az egyesület igyekszik működését mindig szélesebb körben kiterjeszteni és sokoldalúságát szüntelen gyarapítja. Az utóbbi évek eredménye az, hogy a mellett, hogy az éhezőknek ételt, a hajléktalanoknak hajlékot s a munkátlanoknak foglalkoztató műhelyeiben munkát ad — legújában a kenyérkeresetre még képtelen gyermekeket is gondjába vette. Az elmúlt évben ugyanis 600 szegény iskolás gyermek kapott itt egy-egy pohár tejet és zsemlyét.

Az egyesület népkonyhája az elmúlt évben diák-asztalt is létesített. A néptől teljesen elkülönített, csinos helyiségben minden jelent-

A MILLIÓDOK EBÉD EMLÉKLAPJA. — Hegedüs László festménye.

számára irt munkában is feszültebb figyelmet és mélyebb elmerülést követelnek.

A mű gazdag illusztrálásának bemutatására néhány jellemző képet közlünk az első kötetnek a régi népek irodalmát tárgyaló fejezeteiből.

„A szerelem mindennek kezdete, mondta a leg-híresebb görög költők egyike, Anakreon. A mi képmutatványaink között is első helyen áll Praxiteles remek Eros szobrának képe. Praxiteles az első művész a világon, a ki a szerelem melancholiáját is kifejezte.

Eros mellett egy más híres görög szobrot látunk: a Sophokles szobrának egy részletét, a fejét. E szobor tán a világ legszebb arcképszoobra. Sophokles alatt van annak a műsának a szobra, ki őt leginkább ihlette: a Melpomene szobra. (A talapzatot levő dombormű nem tartozik a szoborhoz: dák harczost dák ház előtt ábrázol.)

Ugyane lapon látunk egy mozaiképet, melynek merev alakjai a classicus művészet hanyatlását hirdetik: Justinianus császár környezetével.

A második lapon egy érdekes érem ábrázolására hívjuk fel olvasóink figyelmét: lent, balra egy szkytha fejedelem képét látjuk, ki Éjszak-Indiában uralkodott. Tán egy ősrégi rokonunk ábrázolása? A tudós Fiók Károly hajlandó ezt hinni.

A legrégibb és idősebb vezet bennünket a babylonai világfelfogást feltüntető kép. Hogyan képzelt

egyesület egész múlt évi működéséről. Szavaira *Halmos János* polgármester válaszolt. Kiemelte, hogy ime, a társadalom erős akarattal és czélutudatos működéssel meg tudja oldani a jótékonyk ügyét. Ennek példáját a VIII. kerületi jótékony egyesület adja.

A közgyűlés folyamán bemutatásra került *Glück* Frigyesnek, az egyesület egyik legáldozatkészebb barátjának két nagybecsű ajándéka.

A milliódik ebéd emlékére *Hegedüs László* festőművész szel művészi kivitelű emléklapot rajzoltatott, a mely a jótékonyk allegóriáját ábrázolja. Sűrű csoportokban özönlök a nép a Hungária alakját jelképező Jótékonyk felé, a ki két kézzel osztja adományait. *Glück* Frigyes második ajándéka egy fűthető ételhordó-kocsi, a melyen ezer gyermek részére szállíthatják az ételt a napközi otthonba.

A közönetnyilvánítások után a közgyűlés újra megválasztotta a tisztikart, tiszteletbeli elnökévé *Márkus József* főpolgármestert, és táviratilag üdvözölte védnöknőjét, gróf *Károlyi* Sándornét.

A jótékony intézmény működését nagy rokonszenvenvel kíséri a fővárosi közönség. És ezt teljes mértékben meg is érdemli.

Nem csupán az egyesület helyiségeinek be-

kező diáknak három fogásból álló, jóízű ebédet szolgálnak föl 32 fillérért! S az a legfontosabb, hogy — a népkonyha czélszerű berendezésénél fogva — a diák-asztal jövedelme teljesen fedezi a kiadást. A népkonyha igazgatója dr. *Ebner* Jánosné, kinek a válaszmány többi hölgyei buzgón segítőkészek.

Esténként szellemi üdülésre vágyók gyűlnek össze a népkonyha helyiségeiben; itt van ugyanis felállítva a 3718 kötetnyi könyvtár is. A munkás-kaszinóban hat fillérért mindenki egy csésze teát kaphat, lapokat olvashat és gyönyörködhetik a hazai és külföldi irodalom legkitünőbb termékeiben. A múlt évi 60,663 látogató nem csupán a munkás-osztályból került ki; sok szegény diák, a kinek a téli estéken — fűtő és világító anyag híján — hideg, sötét volt a szobája, könyveivel e tiszta, jól fűtött és világított helyiségbe menekült. Esténként itt tanult, itt írta leveleit, dolgozatait.

A felnöttek és gyermekek felruházása körül is fényes eredményeket ért el az egyesület. S hogy ez lehetséges volt, csakis vezetői, intézői tagjai fáradhatlan, önfeláldozó munkásságának köszönhető.

Sárosi Bella.

A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI KOSSUTH-SZOBOR.

Az országban immár több helyen emelt Kossuth-szobrok száma ismét szaporodott egygyel: Hódmezővásárhely város közönsége állította fel. A szobor állításának eszméjét *Endrey Gyula*, Hódmezővásárhely országgyűlési képviselője vetette fel először az általa szerkesztett helyi lapban. A társadalmi testületek közül első sorban a nőegyletek fejtették ki nagy buzgóságot a gyűjtés terén. Tisztán a város lakosságának adakozásából mindössze 15.000 korona gyűlt össze, a város képviselőtestülete pedig *Endrey Gyula* indítványára 1901-ben 25.000 koronát szavazott meg a szoborra. Együtt lévén a szükséges összeg, a *Juhász* Mihály polgármester elnöke alatt álló szoborbizottság jeles szobrásművészt, *Kallós* Edét, a város szülöttét bízta meg a szobor kivitelével.

A szobor, melyet március 22-én lepleznek le, kiválóan sikerült művészi munka. Kossuth 3³⁰ méter magas bronzból öntött alakja bal kezét mellére téve, jobbát ökölbe szorítva áll, a mint szavával felrzza a népet, arczán a hazafi erély és a lelkesedés elszántasága ömlik el. A bronzöntési munkát a *Beschornerecz* végezte; a négy méter magas, faragott talapzat pátyi kőből készült.

Hódmezővásárhely legszebb terén, a Kossuth-terén, a városházával szemközt állították fel a szobrot.

MÓTOROS KOCSIK A VASUTAKON.

Újítás a vasúti közlekedésben.

A vasúti technikának az utóbbi időben mutatkozó rohamos fejlődése a főbb vonalakon való közlekedésnek hatalmas lendületet adott. A modern vasútépítés nagy sebességű gőzlokomotivokkal próbálkozik s újabb és újabb típusú mozdonyok építése által igyekszik tökéletesíteni a közlekedést, bár a sikert megnehezíti az a körülmény, hogy a lokomotív sebességének és munkabírásának fokozását gátolják a meglévő felépítmények.

A közúti autók sebességét is állandóan fokozzák, úgy hogy pl. már a *Serpellet-Gardner* párisi cég közúti gőz-automobilljával 121 kilométer óránkénti sebességet ért el.

Bámulatos eredménnyel kísérleteztek Németországban Berlin közelében villamos-mótoros kocsikkal a *Marienfelde* és *Zossen* közti 23 kilométer hosszú katonai vasúton, a hol 164 kilométer volt a legnagyobb sebesség.

Egyedül a vicinális vasutak vonatai maradtak meg évtizedek óta sokat gúnyolt, lassú döcögésük mellett.

Érthető tehát az érdeklődés, melylyel a nagyközönség a vasúti technika legújabb vívmánya, a mótoros vasúti kocsik felé fordul, mely első sorban arra van hivatva, hogy a vicinálisokon tegye gyorsabbá és jobbá a személyszállítását.

Boros Béné, az aradi és csanádi egyesült vasutak egykori elnökgazdátja volt az első, a ki nálunk gyakorlatilag foglalkozott azzal, hogy a csekély személy-forgalommal bíró helyi-érdekű vonatokon is szétválasztható legyen a személy- és teherárú-forgalom. Már 1894-ben, midőn az „*Alföldi első gazdasági vasút*” épült, megpendítette az eszmét, hogy a személyforgalom gyorsabb lebonyolítására mótoroskocsikat alkalmazzanak. Kísérletezett is ilyenekkel, de mielőtt kedves tervét megvalósíthatta volna, elszöktette őt a halál.

A vasúttársaság vezetősége azonban az elhunyt elnökgazdát nyomdokain haladt s az aradi és csanádi egyesült vasutak üzemében kezelt „*Alföldi első gazdasági vasút*” igazgató-

sága már 1900-ban elhatározta, hogy a kovács-háza-csabai keskenyágányú vonalon motoros személykocsikat hoz forgalomba.

Tárgyalásba bocsátották a Ganz és Társa czéggel, miközben a vasút részéről Várhelyi Béla elnökgazdát, Hegedüs Béla igazgató-helyettes, Sármezey Endre és Medvezky Ede főfelügyelők, a Ganz-gyár részéről pedig *Fellner* Károly főmérnök, — a ki később a mótoros kocsik építését is vezette — külföldön együttesen tanulmányozták a már működésben levő mótoros vasutakat s ennek eredményeképpen a Ganz-gyár megbízást kapott egy keskenyágányú mótoros kocsik építésére.

Egyik képünkön bemutatjuk ezen kocsit, melyet 1902 májusban adtak át a forgalomnak.

KOSSUTH SZOBRA HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN. — Kallós Ede szobornívő.

A kocsivezető állás, — melyen a közúti villamos kocsikéhoz hasonló indító- és fék-emelvény kívül a kis állókazán és két apró tápszivattyú van elhelyezve, — a kocsik első fülkéjét foglalja el. Itt helyezhető el a csekély mennyiségű szén és víz, mely 50 kilométernyi útra elegendő.

Maga a gőzmotor lent az alvázban, egy légmentesen elzárt, félig olajjal megtöltött öntöttvas burkolatban működik s közvetlenül kapcsolva hajtja az első kerékpárt. A gép működése épen úgy szabályozható, mint akármelyik mozdonyé. Hasolókép szabályozható a menetirány is, előre vagy hátra.

A fűtés s általában a gépezet kezelése oly egyszerű, hogy azt a kocsivezető maga elvégzi. Külön fűtőre tehát, — mint a lokomotivokon — nincs szükség.

Nagyobb időközökben megtölti a töltőkályhaszerű kis vízterű kazán belső hengerét szénnel, faszénnel vagy kokszzsal, a szerint, a mint a kazánt a vidék tüzelőanyag viszonyaira való tekintettel a megfelelő rostélyllyal látták el, a hol az sokkal tökéletesebben ég el, mint pl. a lokomotív tüszekrényében s ennél fogva sokkal gazdaságosabban dolgozik amannál. Egy kilométernyi úton, ha a mótoros csak magában jár, 3—4 fillérbe kerül a szén, ha pedig 2—3 mellékkocsi van hozzá csatolva, 6 fillér árba szentet fogyaszt. A vizet két amerikai rendszerű kis gözzivattyú nyomja a kazánba, melyeket ha pontosan beállítunk, lassú ütemben folyton működhetnek s a kazánban állandóan 18—20 légkönyomású gőz tartható.

A mótoroskocsit, melyhez rendszerint még mellékkocsikat is csatolnak, csak két ember kell: kocsivezető és kaluz; míg a mozdonyvonalnál mozdonyvezetőre, fűtőre, vonatvezetőre, kaluzra és légkevesebb két fékezőre van szükség.

A mozdonyvonatok aránytalanul magas személyzeti, vontatási és fenntartási költségeit ily módon kevesbitve, a vasúttársaság a menetdíjait a régiéknél 1/3-ára szállította le. Ezzel szemben az utasok száma aránytalanul megnövekedett, úgy hogy most átlag többen utaznak egy nap alatt, mint azelőtt egy egész hónapban. Ugyanis míg azelőtt egy korona 40 fillér volt a menetdíj III-ad osztályon Kovácsháza és Csaba között, havonként átlag 126 utas volt, most pedig, midőn ugyanazon távolságra 50 fillér a menetdíj, naponta átlag 210 utast szállít a vonat.

Igaz, hogy a mótoros minden tanya és nagyobb útkeresztezésnél felvesz és letesz utasokat, a mit a mozdony- és vegyesvonatokkal nem lehetett megtenni, de ez a körülmény nagyban hozzájárult a fenti eredmény eléréséhez. A gyors közlekedésnek pedig nincs hátránya, mert a mótoros pár pillanat alatt ismét a régi sebességgel halad tovább.

Sok időt és még több költséget takarít meg a szegény ember bevásárlásainál azáltal, hogy nem kell előbb a távolfekvő pályaudvarra gyalogolnia és sok értéktelen áru nyer értéket kezében, ha felkeresheti a helyi központ piacát.

Látva a sikert, mely ezen újítást kísérte, az intéző körök elhatározták, hogy az aradi és csanádi egyesült vasutak rendszeres nyomtávú vonalain is életbe léptetik a mótoros kocsik forgalmát.

Az összehasonlítás kedvéért rendeltek egy benzinnemű motoros kocsit a *Daimler* német cég által szállított mótorral, mely kocsit az aradi *Weitzer-gyár*ban készült, rendeltek továbbá *Ganz*nál egy gőzmótoros kocsit *De Dion-Bouton* rendszerű mótorral.

E hó 11-ikén mutatták be e két kocsit *Láng Lajos* kereskedelemügyi miniszternek és gróf *Wickenburg* Márk államtitkárnak. A miniszter

és kísérete reggel indult Aradról a gőzmótoros kocsin *Makó*ig s onnan vissza *Mezőhegyes*ig, mely alkalommal 65 kilométerig fokozták a sebességet. *Mezőhegyes*en ebéd volt, mely után a miniszter a benzinnemű motoros kocsira szállt fel és *Kovácsháza*ig ment rajta, a mely úton 50 kilométer legnagyobb sebességet ért el.

E hó 14-én a külföldi és hazai vasutak képviselőinek mutatták be a kocsikat, ugyanazon útat téve meg velük.

Az összehasonlítás a két kocsit közt a gőzmótoros javára ütött ki s a hazai vasutak közül többen rendeltek meg egy-egy kocsit a Ganz és Társa czégnél. Már is 10 új kocsit épül, melyekhez a gőzmótorokat a magyar kir. államvasutak gépgyára készíti, mely gyár a külföldi versenyyel szemben úgy az előállítás költsége, mint kivitel dolgában nemcsak hogy megállja helyét,

de kiszorítja hazánkból az idegen gyártmányokat.

Mint előre látható, néhány év múlva a vicinálisok mozdonyai kizárólag a teherforgalom lebonyolítására fognak szolgálni, az utasokat pedig a fűrge motoros kocsik szállítják tovább.

Szieberth Imre.

MÁRCZIUS 15-IKE A FŐVÁROSBAN.

A tavasz közeledtével a legkisebb enyhe szellő, vagy néha előtűnő napsugár sok ezrével eszálja ki házaikból a fővárosi lakosokat, jókedvűen, sűrű csoportokban hullámszerűen le a széles járdákon, mások a múzeum-kert bokrainak fakadó bimbóiban gyönyörködnek, vagy a Duna partjára seregelve nézik a sokáig hevert hajók futását. De mind ez az élénkség, mozgalom csekélység ahhoz képest, a minék márczius 15-ikén lehetünk tanúi, akár jó az idő, akár rossz.

Már kora reggel vidáman lengenek a nagy paloták, a nemzetiszín zászlók, majd a szokottnál előbb megélednek, megnépesednek a terek. Piros-fehér-zöld szalaggal ékes kis leányokat, kórkárdás fiúkat látunk mindenfelől előtűnni: majd az iskolában lesz ünnepély, de addig is bemutatják magukat ünnepi díszükben a világnak. Később innen is, onnan is kisebb-nagyobb csoportok kanyarodnak ki a mellékutcákból zászlók, vagy jelmondatos táblák alatt a főutakra s haladnak bizonyos irány felé, a hol gyülekezni fognak. Sokféle egyület van Budapesten s ezek képviselőit nagyobbára mind megpillantjuk most. A kíváncsi, szórakozni vágyó közönség száma is egyre szaporodik, mígmen olyan lesz az utcák képe, mint a zibongó méhkaptár.

A délutáni órákban aztán a gyülekező helyekről megindulnak a sok ezer számára növekedett ünnep-lők az ünnepélyek főszínhelyei felé: a Múzeum elébe és a Petőfi-szoborhoz, hagyományos módon elszavalják a Talpra magyart a Múzeum főlépcsőjének oldalfaláról, ott, a hol Petőfi is szavalt valaha, felhangzanak a hazaifas énekek, lelkesítő szónoklatok s megkoszorúzzák a szabadság halhatatlan költőjének szobrát. A főszerepet itt az egyetemi ifjúság lelkes serege viszi.

Az utóbbi pár évben már egy másik elem is tüntet, különválva a polgárság többi részétől: a szociálisták. Zárt sorokban, szinte katonailag fegyelmezve, komor arccal haladnak, zászlójuk alig van egy-kettő, hanem jelmondatos táblájuk annál több. Ennek is más: a munkás-marseillaise hangjai harsannak fel tömegeikből. . . .

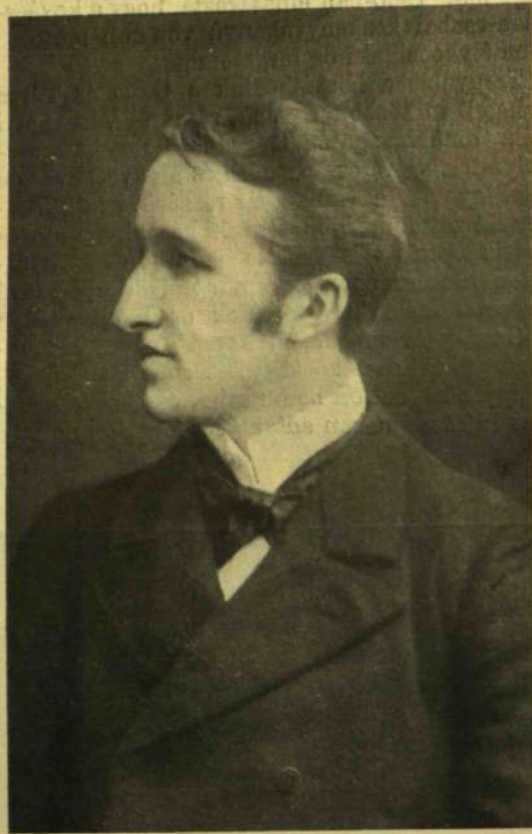
Este felé hosszú sorokban vég vonulnak megint az utcákon az ünneplők, — előlről, hátulról egy-egy csapat rendőr lovagol, — s végre hazatérnek, szétoszlatóznak, mint a hogy egytűvé kerültek.

De az utcák koránsem ürülnek ki, száz meg száz rikkoló uztai gyermek lármája hangzik még fel innen is, onnan is. Hanem a hol nagyobb lesz a láma, rögtön odagrát néhány rendőr s csakhamar csendesleg lesz megint. Végre eloszlanak a gyerekek is, a sétáló közönség sorai is megritkulnak és a főváros ismét visszanyeri rendes esti képét.

WAGNER SIEGFRIED.

Harmadszor járt Budapesten Liszt Ferenc unokája: Wagner Rikárd fia; harmadszor hálaltuk meg tüntető vendégserzetettel, hogy a vendégművész önzetlenül áll művészeti kulturánk szolgálatába. Nagyszabású hangversenyt igazgatott most hat éve, akkor is lemondott jelentékeny tiszteletdíjáról filharmoniai társaságunk özevy- és árvapénztára javára; 1899 december elején is a filharmoniai zenekar élén láttuk, első ízben vezette sikerre egy saját zenei alkotását, most márczius közepén pedig egy bizottság felkérésére jött Budapestre, hogy az Operaházban fényes hangversenyt igazgasson, a melynek a tetemesen fölemelt helyaikatból befolyt tekintélyes jövedelmével alapítványt létesítene zenészeink számára, hogy kamataiból Bayreuthba utazzanak, tanulmányozni az ott kétségtelenül legmagasabbra fejlesztett zene-művészetet.

Mikor Wagner Siegfried — Liszt leányának, Cosimának fia — született, atya 15 évi számkivetés kárpótlását, a bajor király kegyének napfényt önkényes számúzáttal cserélte volt fel: mint a művészet reformátorának s a király befolyásos barátjának, számos ellensége, irigye volt, a kik elől jónak látta kitérni s a független Svájcban telepedni. Itt született, a Luzern melletti Tribschenben (1869 június 6.) a nagy zenei újító egyetlen fia, a kit Wagner az ő legnagyobb műve (A Nibelung-gyűrű) hőisének, Siegfriednek, nevére keresztel-

WAGNER SIEGFRIED.

tetett és hamarosan mint zeneszerző is megünnepelt: a Nibelung-zene egyik dallamából kiindul, deris hangulatú kis zenekari művet rögtönzött s a lábbadozó boldog anya előtt eljátszotta (ez a darab a «Siegfried-idyll»). De koránsem jelölte ki fia számára a zenészpályát; Wagner — akkor már túl a «Tristan és Isolda» s «A nürnbergi mesterdalnokok» első sikerein — egyelőre csak a saját hivatásának betöltésén fáradozott: hátra volt még az óriási Nibelung-trilogia második fele, valamint a már akkor 12 év óta tervezett «Parsifal», mely aztán utolsó zenei alkotása lett; ennek csak első néhány előadását érte meg: 1883 február 13-án meghalt, sokkal korábban tehát, semhogy fia jövőjére elhatározó befolyást gyakorolhatott volna. Siegfried ekkor még 14 éves sem volt; építésznek készült, de zenével mindig foglalkozott és természetesen, hogy nagyatyjának, Liszt Ferencnek hatása alatt állt, kinek halálakor 17 éves volt. A bayreuthi Wagner-színház dicsőséges külön évada, a melyhez az egész világ elzarándokol, valamint ennek hosszas, gondos előkészületei, a melyek mind az ő szeme előtt folytak, végre pedig az ott működő kizárólag legelsőrangú művészek egyénisége elragadták fogékony lelkét. A zeneelméletben mestere volt Humperdinck (a maga nemében remek «Jancsi és Juliska» zeneszerzője); a legtöbb zenész eszményét pedig: a zenekar feletti uralkodást, a karnagy mesterségét, két bayreuthi mestertől tanulta: Mottl Félix-től és Kniese Gyulától, a kiknek ő már 1893-ban segítségükre is volt. A legtöbbetesebb zenei kiképzést nyerte Wagner Siegfried; saját szellemi tőkéje pedig tiszteletreméltó, szép tehetség, a melynek, azaz hogy csak érvényesülésének, hírnevének, az a gátolója, hogy éppen atya világraszóló lángelme volt.

Tíz éve lesz a nyáron, hogy a nyilvánosság előtt fellépett: egyszerre mint karnagy és zeneszerző, megérdemelt sikerrel. Bemutatott zenekari műve a Liszt által megteremtett műfajhoz tartozik; szimfoniai költemény (Schillernek «A vágy» című költeményét zenésíti meg). Azóta csak színpad számára irt zeneműveiről hallani; első operája «A medvebőrös» címmel nálunk is színré került (1900 február 3., lapunkban részletesen ismertettük), második, szintén népmese-tárgyú operájából mostani hangversenyén ismertünk meg két részletet. (A darab címe: «Herzog Wildfang», magyarul «A kalandos király») lehetne. Bevezető zenéje nagyon szép; népies himnuszszal kezdődik, majd érzelmesebb és vig részletek váltakoznak benne; a népvigalom keringőjét is hallottuk, nagyon talp alá való; mind a két darab tele van érdekesen esengő, sokszínűséggel gyönyörködtető részletekkel, a melyek elárulják, hogy zeneköltőjüknek a kisujjában van a zenekarral bárnak tudománya.

Azelőtt Budapesten egy-egy Beethoven-szimfoniát is dirigált Wagner Siegfried (1895-ben a VIII-át, 1899-ben a VII-ét); ezenkívül csakis atya és nagyatyja műveit. Mostani műsora, márczius 16-ikán tartott hangversenyén, két Liszt-féle szimfoniai költeményt hozott: az «Orpheus» édes, lelkes zenéjét és a «Mazeppa» zaklatottszenvedélyű hangjait; Wagner Rikárdtól a vallásos-tárgyú «Parsifal» fonságos bevezetését, a «Nürnbergi mesterdalnokok» III. felvonásának bensőséges bekezdését, meg a híres ének-ötöst (Vasquez grófné, Valent Vilma, Ney, Broulik, Gábor művészi előadásában), majd a «Nibelung»-ból a Siegfried-gyászdulót, végül a «Tristan» bevezetését és (Vasquez grófné énekével) Isolda halálát. — A nemes czélú hangversenyre a legelőkelőbb közönség még elkakodta a drága jegyeket; jelen volt József Ágost főherczeg is Augusztá főherczegnővel. A szélesebb körű közönség csak úgy részesülhetett a nagyszerű hangverseny nem mindennapi élvezetében, hogy a főpróbát belépti díjjal meg lehetett hallgatni. Ekkor is szinig megtelt az Operaház, a mi szintén a zenekar (illetőleg a filharmoniai társaság) özevy- és árvaaljának szolgált javára.

A nagy művészi és anyagi siker jórészt Wagner Siegfriednek érdeme, a ki nagy tudását lelkiismeretes gondallal párosította a fáradszt próbákon. Nálunk a «Park-klub» társadalmi arisztokracziája egy-egy fényes estélyt rendezett a legnagyobb magyar zenész unokájának ünnepelésére. K. I.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

50-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel s rendkívüli mellékletekkel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

MIKSAZÁTH KÁLMÁN kitűnő írónk legújabbán mint főkunkatárs lépett be a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségébe, s a vele kötött egyezség értelmében kizárólag a «Vasárnapi Ujság»-ba fogja nagybecsű szépirodalmi közleményeit írni.

A «Vasárnapi Ujság» társalapja a most már 49-ik évfolyamában lévő «Politikai Ujdonságok», mely a hét eseménnyelkellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lap mellett külön díj nélkül kapják a «Világkrónika» képes heti közönyt és a «Magyar Gazda» című, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellékletet.

A «Világkrónika» hetenként egy iven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdeklő nap események részletes magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeren közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat, ugyszintén mulattató kisebb közleményeket, stb. Jelenleg Verne Gyula legújabb regényét közli.

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél éve 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Egyetemes irodalomtörténet. A Franklin-Társulat kiadásában s Heinrich Gusztáv szerkesztésével megjelenő ez új nagyszabású vállalat, melyről első kötetének megjelenése alkalmából lapunk más helyén bővebben megemlékezünk, élénken érzett hiányt pótol irodalmunkban, mert készítése módjánál, szép kiállításánál és könnyen hozzáférhető voltánál fogva alkalmas arra, hogy a nagy közönség men-nél szélesebb köréhez eljusson s éreztesse hatását. A nagy mű éveken át folyt gondos előkészület eredménye, munkatársai mind olyan tudósaink és írónk, a kik az illető téren eddig kifejtett munkásságukkal bizonyították feladatukra való hivatottságukat. A tudományos és irodalmi szempontok mellett kellő érvényesülést nyert benne a magyar szempont is, az a hatás, melylyel az illető irodalom a magyar szellemi műveltség előmozdítására volt. A már megjelent első kötet egyik felét a keleti irodal-

mak foglalják el, míg a korunkra s nemzetünkre sokkal fontosabb görög irodalom egymaga elfoglalja a kötet másik felét. A többi négy kötetben az óriási anyag már nyelvelsaládok szerint van csoportosítva, a mi az áttekintést nagyon megkönnyíti. Ily módon az egész öt kötetes mű a következőképp van beosztva:

I. kötet: Bevezetésül (Heinrich Gusztávól). — India (Fiók Károlytól). — China és Japán (Kühnert Ferencz-től és Fiók Károlytól). — Egyiptom, Babilonia, Assyria (Mahler Edétől). — Héberék (Neumann Edétől). — Arabok (Goldziher Ignácztól). — Perzsák (Kégl Sándortól). — Örmények (Patrubány Lukástól). — Hellének (irták Péterfy Jenő, Hegedűs István, Lathóczy Mihály). — Uj-görögök (Pecz Vilmostól).

II. kötet: Római irodalom (Csengeri Jánostól). — Bevezetés a románokhoz (Becker F. Ágostól). — Keresztény-latin irodalom (Balogh Arimintól). — Provencaiák és catalanok (Hernádi M.-tól). — Francziák (Haraszti Gyulától). — Olaszok (Radó Antal-tól). — Spanyolok (Becker F. Ágostól). — Portugálok (Huszár Vilmostól). — Rumének (Alezics Györgytől). — Rhaeto-rumének (Gombocz Zoltántól).

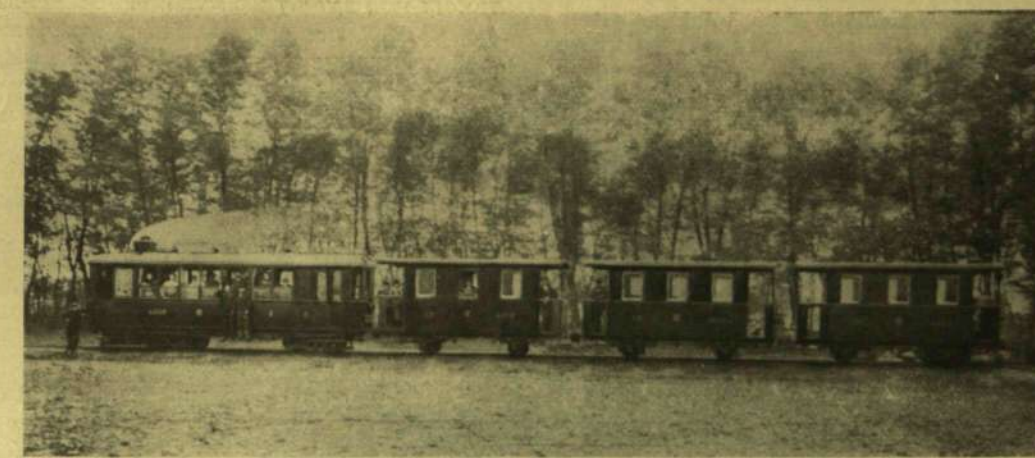
III. kötet: Bevezetés, germánok és kelták (Heinrich Gusztávól). — Angolok és amerikaiak (Hernádi M. és Pets Gedeontól). — Németek (Heinrich Gusztávól). — Németalföldiek, skandinávok (Pets Gedeontól).

IV. kötet: Szlovákok (Asbóth Oszkártól). — Ural-altajaiak (Munkácsy Bernádtól).

V. kötet: Magyar irodalom (Széchy Károlytól).

A tartalom gazdagsága mellett a munka kiállítás tekintetében is egyike a legtöbb izléses és csinnal készült újabb magyar kiadványoknak. Finom metszésű, könnyen olvasható új betűkkel van nyomtatva, erős, finom, famentes papírosan. Különösen sikerült az illusztrálás, melyen mindenütt meglátszik a hozzáértő szakember izlése. Már a megjelent első kötet is nálunk ritka gazdagságot mutatja a művészi illusztrációknak, melyek közt sok kitűnően sikerült színes műmelléklet is van; a további kötetek ez irányban még többet fognak nyújtani. A rendkívül értékes, monumentális vállalat kiváló fontosságát elismerte a vallás- és közoktatási miniszter is, a midőn kormány-támogatással segítette létrejövését. A kiadó-társulat gondoskodott arról is, hogy a munka ára ne legyen oly magas, hogy széles körben való elterjedésének akadályát szolgáltáljon az ár; az egyenkint 720 lapra terjedő öt kötet ára fűzve 80 korona, díszes bőrháttal és sarkakkal ellátott kötésben 100 korona; egy-egy kötet ára fűzve 16, kötve 20 korona. Nagyon megkönnyíti a megszerzését az, hogy az árat havi 3 koronás részletekben is lehet törleszteni bármely könyvkereskedés útján.

Mezey Sándor: Versek; Budapest 1903. Mintegy hetven eredeti verset s néhány műfordítást gyűjtött össze első bemutatkozás-képen csinos kiállítású kötetében a szerző. Kevesebb több lett volna: a versek között szép számmal akad olyan, a melyeket ha kihagy, csak javára válik a könyvnek. Az általános benyomás azonban, melyet a szerző tehetségéről nyerünk, kedvező. Fogékony lélek, szíve könnyen megindul, őszinteség is van benne. Nem igyekszik minden áron újat mondani, de sokszor talál olyan hangot, a mely az eredetiség friss hatásával van az olvasóra. Legfőbb hibája, a mi kezdő vers-

GŐZMOTOROS KOCSI A HOZZÁKAPCSOLT MELLÉKROCSIKKAL, A KESKENYVÁGÁNYÚ «ALFÖLDI ELSŐ GAZDASÁGI VASÚT» PÁLYÁJÁN.

íróknál igen gyakori; hogy nem uralkodik eléggé a tárgyain. Sok szót pazarol olyanra, a mit kevés szóval hatásosabban mondhatna el, áradozik olyan dolgokról, a melyeket nem is volt érdemes elmondani. Néha már elmondott egy-egy tárgyról mindent s mégse bírja elhagyni, tovább beszél róla s ezzel elrontja különben sikerült versét. «Pusztulnak a darvak» ezimű versnek például ha a végéről két strófát elhagynánk, egész csinos, kerek vers válik belőle, egyike a kötet legjobb darabjainak; így, a hogy van, a fölösleges két versszak megromítja az egész hatását. Az a néhány kedves, zavartalan hangulatú kis vers azonban, melyeket kötetében találok, szép tanubizonyosága a fiatal szerző tehetségének. Nyelve csinos, verselni is elég jól tud, bár sok a banális ríme. Heine-fordítások nem tartoznak sikerütlőbb munkái közé. A 167 lapra terjedő kötet ára 2 korona 40 fillér. Mutatványul a «Hortobágyon» című verset közöljük:

A Hortobágyon.

Ragyogva leng a messzeségen
Sok játszi kép idébb-odább,
Csodás játékát tűzi vélem
Bübájos, tarka délibáb.

— Oh, pusztá! rónák végtelene!
Imádlak, érzem, tégedet,
Magyarság termő földje földed
Vigassza nyugodt, kék eged.

Fehér tanyád szabadság fészke,
Jövendő nagyság ott fakad,
És mégis, rajtad elmerengve,
A szivem zajtad megszakad.

Lelkembe száll e pillanatban
Az ezredéves szenvedés,
Mely végtelen, miként a sikod
S reménye, mint fád, oly keves.

Mert érzem itt, hogy mért mi küzdünk
Sok munkás századéven át,
Nem más, mint játszi kép, csalóka,
Bübájos, tarka délibáb!

Persius Flaccus szatirait latin nyelvű magyarázó jegyzetekkel és szójegyzékkel kiadta Némethy Géza. Persius mint a legnehezebben érthető latin költő ismeretes a klasszikai irodalmak búvárlói előtt; mindössze hat szatirája maradt ránk, melyek rendkívül sok magyarázatra szorúlnak s a főleg

mívelődéstörténeti szempontból fontos író magyarázóinak sok gondot okoznak. Némethy Géza kiadása, mely a szafembereknek van szánva, nagy gondallal és bő tudományos apparátussal készült s magyarázatai nem egy tekintetben új világot vetnek a szatirák értelmezésére. A vaskos kötetet az Akadémia klasszika-filológiai bizottságának kiadványai között foglal helyet, ára 4 korona.

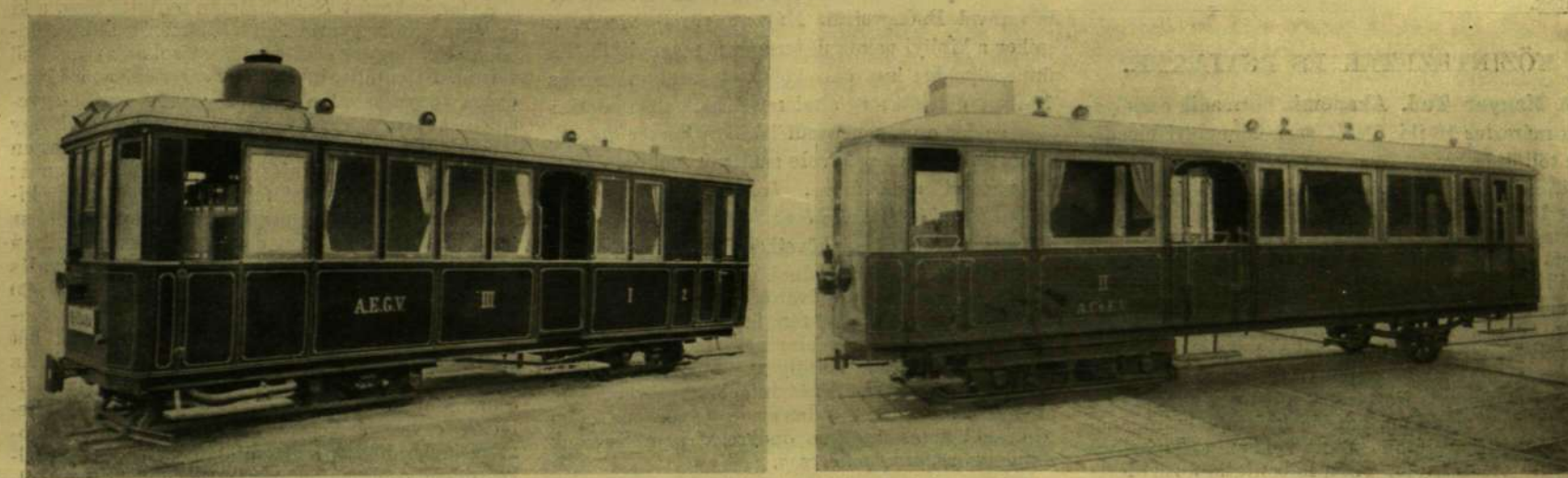
A magyar birodalom története című munkának 9-dik és 10-dik füzeté megjelent. E két füzet főleg II. Endre s IV. Béla uralkodását tárgyalja, részletesen kiterjeszkedve a tatárjárás gyszas eseményére, IV. Béla király újjászervező munkásságára. A két terjedelmes kötetre tervezett s képpel is bőven illusztrált munkát Acsády Ignác írja s az Athenaeum adja ki. Egyes füzet ára 30 fillér.

A Múcsarnok nemzetközi kiállítása. Az országos képzőművészeti társulat tavaszi nemzetközi kiállítására, mely április elején nyílik meg, a bekladás idejére, márczius 14-ikének estéig 832 mű érkezett. Ebből 564 magyar, a többi külföldi művészek-től való. A tárlatra még hetven kiváló külföldi mű érkezik, melyek külföldi tárlatokon voltak kiállítva. A tavaszi tárlat tehát rendkívül gazdagnak ígérkezik.

E tárlaton művészeink között kiosztásra kerül: egy nagy állami aranyérem, egy négyezer koronás társulati díj, egy kétezer koronás Ipolyi Arnold-féle díj, egy hatszáz koronás Wahrmann-féle díj és egy négyezer koronás Harkányi-féle díj. A külföldi művészek között eddig egy nagy és egy kis állami aranyérem került kiosztásra. Wlassics Gyula közoktatásiügyi miniszter most még két nagy és két kis állami aranyérmel alapított, melyek az idén a tavaszi tárlat alkalmával kerülnek először kiosztásra a külföldi művészek között.

A Nemzeti Színház a közelebbi napokban két estét a kegyeltes megemlékezésnek szentelt. A drámairodalomunkban oly kiváló helyet elfoglaló Szépliget Edének halála évfordulóján, márczius 13-án előadta «A trónkeresés» című tragédiáját a közönség érdeklődése mellett. Márczius 15-ikén pedig a közelebb elhunyt Bartók Lajos «Thurán Anna» című történelmi drámája került színrre, s ez előadás jövedelmét a költő sírmlékére szánták. A hazafias szellemű darab előadásán, e mozgalmas estén a közönség csak félig töltötte meg a színházat.

A Magyar Színház a márczius 15-ikét megelőző estén Mérei Adolf verses színművét adta elő. Címe «Götterhalte». A szerző egyik régebben megjelent

AZ «ALFÖLDI ELSŐ GAZDASÁGI VASÚT» GŐZMOTOROS KOCSILÁ. AZ «ARAD-CSANÁDI EGYESÜLT VASUTAK» ÚJ-GŐZMOTOROS KOCSILÁ.

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN. — A szociálisták menete Petőfi szobrához.

költeményéből alakította a színművet és jól hangzó versekben vitte a színpadra. A «Gotterhalte» gondolata azonban drámailag nem bírt érvényesülni, tudniillik az, hogy egy honvéd-tiszt és közös hadseregbeli tiszt áll szemközt és az ellentétet köztük a Kossuth-nóta és a Gotterhalte jelképezi. Egy régi honvédnek a fia, a ki az új honvédségben tiszt, mulatozás közben egy kávéházban a Kossuth-nótát huzatja, a mire egy cseh származású közös hadseregbeli tiszt a Gotterhaltét parancsolja rá a cigányokra. Ebből a két tiszt közt párbaj keletkezik, melyben a honvéd-tiszt elesik; katonai pompával temetik el és koporsójánál eljászsza a Gotterhaltét. Az ősz apa erre összerokad, meghal. Egy költeményhez ez a mese elég, a dráma azonban ennyi anyaggal nem elégszik meg, mert a színpad az életbeli igazságoknak is magyarázatát követeli.

Mérei darabjának további előadását e hó 17-ikén egy szokatlan eset megakadályozta. A rendőrség ugyanis előadás után lefoglalta a katonai egyenruhákat a színháznál. Névtelen följelentés érkezett, hogy ezek a ruhák nem kiselejtett darabok, hanem alkalmasint tiltott úton kerültek a katonai ruhákból. A színház intézkedett, hogy a további előadásokra új egyenruhákat kapjon s a «Gotterhalte» előadásait folytathassa. A rendőrségnél megnevezte azt a ruhakereskedőt, ki az egyenruhákat szállította. Az eset a képviselőházban is szóba került márczius 18-án, mikor Gál Sándor képviselő interpellált, azt állítván, hogy a rendőrség a miniszterelnök tudtával akadályozta meg így a darab előadását. Széll miniszterelnök visszautasította a vádat, kijelentette, hogy ő az esetről csak a lapokból értesült s tudtával semmi törvénytelen sem történt; a rendőrség följelentésére foglalta le a ruhákat, melyeket különben a színház már visszakapott. Márczius 18-ikán a Magyar Színházban negyedszer játszották a «Gotterhalté-t». Ez alkalommal némi tüntetések is történtek.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia harmadik osztályának márczius 16-iki ülését szaktudományi előadások töltötték be.

Than Károly «A szénmonoszulfid»-ról értekezett. Már 1875 táján kutatott egy gázt, a melyet a kémikusok 1856 óta kerestek, de kísérleti nehézségek miatt csak nehezen haladt előre. 1891 táján mégis előállította a szénmonoszulfidot. Vizsgálatait még tovább folytatta, s hogy, a mint egyszer már megjárta, ne előzhessen meg újra olyan találmánnyal, a melyre ő korábban bukkant, kutatásának főbb eredményeit zárt levélben 1901 január 28-án letette az Akadémia irattárába. Most egy kopenhágai dán tudós, Thompson, szintén kutatja a szénmonoszulfidot s más úton jutott sokban a Thánéhoz hasonló eredményre. Thán fölfontatta a zárt levelet, fölolvastatta annak első pontját, elsőbbségének bizonyítására. Kutatásait még most sem tartja be-

fejezettnek, de mivel tanári állása elfoglalja, pár hónapi szabadságot szándékozik kérni, hogy tanulmányát teljesen elkészíthesse. Utána Onodi Adolf ismertette röviden «Az orr melléküregeinek viszonya a látó-ideghez» című dolgozatát. Végül Rácz István vendég ismertette a métegyfűreg egy új nemét; dolgozatát Horváth Géza terjesztette elő.

A Petőfi-Társaság márczius 15-én ünnepi ülést tartott, melyre nagy közönség jelent meg.

A társaság elnöke, Jókai Mór, Abbáziában üdül és onnan intézett a történelmi nap évfordulóján távirati üdvözlőt, melynek befejező sorában így szólt: «Mindazoknak, a kik a szabadság nagy feláldozásának napját hajdan velem együtt üdvözölték és még ma is ünneplik, boldog emlékezősemet küldöm. Szeretetteljes üdvözlőmet az ifjú nemzedéknek, szellemi emelkedésünk tényezőinek, a Petőfi-Társaságnak, legyen öre a nagy eszméknek, erős hőse a dicsőségnek, melyet a nagy költő viselt s kivívott utódainknak; erős lelket és kart adjon nektek az Isten! Az ülésen Herczeg Ferenc elnök, költ, s megnyitó beszédében magasztalta 1848 márczius 15-ikét, mikor a halottnak vélt nemzet «egy világrész borzongó ámulata közepette kikelt kriptájából». A megnyitó beszéd után Ferenczi Zoltán «A szabadság eszméje és Petőfi» czímen emelkedett hangú felolvasásban rajzolta Petőfinak szabadságharczbeli szereplését. Szávay Gyula «Vitézi ének Rákóczi Ferencről» című székfoglaló költeményét olvasta fel élénk tetszés közben. Vértési Arnold is hatást keltett «Szegény ember» című hazafias rajzával, melynek meséje a szabadságharcz korában játszik.

MI UJSÁG?

A király márczius 19-ikén délután távozott el udvarával Budapestről. Májusra várják vissza, a mikor a királyi palota új termeit is megnyitják. Ez ünnepélyekkel lesz összekötve. A király márczius 19-ikén délelőtt még általános kihallgatást adott, s nem sokkal ezután, negyedél óraker Bésbe utazott.

József főherczeg levele szülővárosához. József főherczegét szülővárosa, Pozsony is szeretettel köszöntötte 70-dik születése napján. A város üdvözlő föliratára a főherczeg a következő levélben válaszolt:

Szivem melyéből fakadnak a hála azon érzelmei, melyekkel szeretett szülővárosomnak, Pozsonynak, oly meleg szavakkal hoztam intézett üdvözlőleveleim fogadtam. Ezen érzelmeim nem mulandók, mert míg szivem dobog, mindig tartandának ép úgy, mint legbensőbb és legőszintébb ragaszkodásom anyavárosomhoz és minden egyike polgárához. Isten legűdösbb áldása szálljon önökre, viruljon városuk mindenkor. József főherczeg.

A honvédelmi miniszter 70-ik születésnapja. Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter márczius

15-ikén töltötte be 70-ik születésnapját. A képviselőházban már e hó 13-ikán üdvözölték és a gratuláló ívet sokan aláírták. Márczius 14-ikén gyöngékedése miatt a miniszter nem jelent meg a képviselőházban. Az ünneplést későbbre halasztották, de a miniszter ezúttal is számos megemlékezésben részesült. Báró Apor, a király adjutánsa adta át a király ajándékát: Ő Felségének arczképét zománcozott arany rámban, «Ferencz József» sajátkezű aláírással. József Ágost főherczeg személyesen gratulált Gromon Dezső honvédelmi államtitkár a maga és a miniszterium tiszti és tisztviselői kara nevében meleg szavakkal köszöntötte főnökét. Sok üdvözlő távirat érkezett a királyi család tagjaitól, hatóságoktól és egyesektől.

Kossuth Lajos halálának évfordulója. Márczius 20-ikán volt kilence éve, hogy Kossuth Lajos meghalt s azóta nem szűnő kegyelet veszi körül a kerepesi-úti temetőben nyugvó hamvait. Az idei évforduló alkalmával a fővárosi tanács délszaki növényekkel dúsan felékesítette a sírt, melyet a mostanában Budapestre jövő vidéki küldöttségek is gyakran fölkeresnek. A nagy hazafi nyugvó helyét most egészen elborítják a virágok és koszorúk, melyeket kegyeletes női kezek, egyes hazafiak és társaságok hordtak oda. Kossuth Ferencz a maga és testvére, Lajos Tódor koszorúját tette le a sírra. Az évforduló napján, pénteken délelőtti tíz óraker gyászisteni tisztelet volt a Deák-téri evangélikus templomban, hol nagyszámú közönség jelent meg, köztük ott voltak a városi hatóság több tagja, számos országgyűlési képviselő és a honvéd-menház tagjai s. Délután a főváros több társasköre, egylete s az egyetemi ifjak nagy csapatokban vonultak ki zászlók alatt a temetőbe leróni kegyeletük adóját. Az ünnepélyek egy része azonban vasárnapra, márczius 22-ikére maradt, hogy résztvehessenek azok is, a kiket elfoglaltságuk a halálkozás napján visszatartott.

Márczius 20-ikán délelőtt folyamán az egyetem központi épületénél összegyűlt ifjúság zajongva követelte, hogy zászlóbogót tüzzenek ki, a mi nem sokára meg is történt. Az ifjúság ezután az egyetemi könyvtár, majd a műegyetem előtt jelent meg és szintén a fekete zászló kitűzését követelte. Itt is kitűrték. Zajosabb volt a csoportosulás a nemzeti kaszinó előtt, hol már a rendőrokat avatkoztak az utcái tüntetésbe. Az ifjúság az egyetem központi épületébe vonult vissza, a hova a rendőrség utánok ment. Több függetlenségi párti képviselő is megjelent itt s beszédet intéztek az ifjúsághoz. Kéthly rektor csillapító beszédet mondott s megígérte, hogy a rendőrséget visszavonulásra bírja, a mi meg is történt.

A gyermekek védelme. Az országgyűlés megszavazta a költségeket, hogy a kitétt és elhagyott gyermekeket az állam vegye védelmező szárnyai alá. A fővárosban, a vidék egyes központjain gyermekvédő intézeteket állítanak. A törvény végrehajtásának megvitására Széll Kálmán mint belügyminiszter márczius 17-ikére tanácskozást hívott össze. E tanácskozásra meghívták a közélet mind-ama tényezői, a kik gyermekvédelmi ügyekkel foglalkoznak; a meghívottak közé tartoztak a nőegyletek vezetői közül is többen; a fővárosi szociálisták közül Goldner orvos és Bokányi, a ki vezér köztük, szintén meghívták. A tanácskozás minden oldalról fölírta a gyermekvédelem nagy társadalmi fontosságát s nem egy helyes eszmét hoztak fölszínre.

A tanácskozást Széll Kálmán nyitotta meg, a ki az elhagyott gyermekek védelméről szólva, kijelentette, hogy az eddigi mulasztásoknak véget kell vetni. Kijelentette, hogy nagy súlyt helyez a társadalmi tényezőkre, a meglévő gyermekvédő-egyesületekkel való együttműködésre, mert csak így lehetséges e nagy cél megvalósítása. Budapestben egyelőre ideiglenes intézkedéseket kellett tenni; a központi épület fel nem épülhet, addig míg a központi 1905 májusig a Fehér-Keresztől az vette bérbe 1905 májusig a Fehér-Keresztől az vette helyiségeket. A vidéken jelentékeny számú gyermekmenedékhelyet akar felállítani. Tárgyalás foly ezek ügyében az ország sok részében s 15—20 lez már a jövő esztendőben készen és átadva rendeltetésének. E gyermekmenedékhelyeken kívül két gyermekszanatóriumot szándékozik felállítani. Az egyiket a Balaton mellékén, a másikat pedig Páliscson. Majd előadta, hogy a gyermekmenedékhelyekre egyes vármegyék és városok mennyi áldozatra hajlandók. Az eszme általában áldozatkész lelkesedéssel és érdeklődéssel találkozik. Az élénk kijelentés fogadott megnyitó beszéd után a tennivalók intézéséhez, irányításához sokan hozzászóltak. A sta-

tisztikai adatok bizonyítják, hogy mennyien pusztultak el a kisdetek közül oltalom nélkül. A kit szülői eltarítani nem képesek, azok a gyermekek 15 éves korukig az állam oltalmazottjai. A hanyag szülőkkel szemben a rendőri beavatkozást is követelték Sipőcz László budapesti árvaszéki elnök és Kátola Béla koronaügyési helyettes. Csernoch Károly kanonok és országgyűlési képviselő is arra nézve tett indítványt, hogy a gyermekvédelem a családi körben is lehetővé tétessék. A női megmentességi adót fizetnek azok, a kik nem katonák, fizessenek agglégénységi adót a nőtlenek s áldozzanak az elhagyott gyermekek nevelésére. Ezt a javaslatot Münnich Aurél képviselő terjesztette elő.

Házassági jelentés. Dr. Domony Mórész miniszteri titkár márczius 25-én déli tizenkét óraker tartja esküvőjét a dohány-utcai izraelita templomban Kornfeld Mizzy kisasszonnyal, Kornfeld Zsigmond főrendiházi tag leányával.

Esküvő. Fráter Emil biharmegyei szolgabíró, tartalékos huszárhadnagy e hó 15-ikén tartotta

intézet fejlődéséről 1886 óta, a vezető igazgató érdemeiről, a ki oly nagy eredményekhez vitte a postatakarékpénztárt a kezdet nehézségein keresztül, üzleti viszonyait a külföldre is kiterjesztette s a forgalom ma már milliárdokra megy. Hollán Sándor a szép emlékezőt megköszöndvén, az intézet fejlődésének érdemeit az igazgató és az összes személyzet közreműködésében látja. Az erők összpontosítása és a őszintudatos munkásság emelte az intézetet oda, hogy az 1886-ik évben 600,000 korona postafogalmi pénzből nyert forgó tőkével megkezdett működése után ezt az előleget csakhamar visszatérítette s csupán takarékkülföldi 45 millió koronát sikerült tiszta megtakarításul összegyűjteni. A közönség bízalma is támogatta az intézetet. A festmény hirdesse azt az őszhangot, mely az intézet tisztviselői kara és igazgatója közt fennáll. Nagy éljenzés kísérte Hollán Sándor beszédét. A tisztikar elhatározta, hogy az ünnepély lefolyását jegyzőkönyvbe írtatja.

Új iskolai helyesírás. A magyar helyesírásban az újabb időben, különösen egyes kérdésekre vonatkozólag, mint például az idegen szavak írásmódja,

gen írásmód szerint irandók; a görögök azonban latinosan, azzal a különbséggel, hogy a c helyett a hol k-nak hangzik, k teendő (pl. aropolis). Az idegen szók túlságos gyakori használatától azonban óv a szabályzat, a szükségét itt az alapítvány megvan-e az illető fogalomra magyar szavunk. Hasonlóképp ellenzi az idegen képzők használatát ott, a hol magyar képző is van: tehát nem magnetizmus-t kell írni, hanem mágnesség-et. Az én bennem, ő tőle, továbbá az a ki, a mi, a hol stb. írásmódot nem hibáztatja, de ajánlja e szavak összeírását így: énbennem, őtőle, aki, ami. Tájékozásul a miniszter szójegyzéket is adott ki szabályzatához, mely kétes esetekre s némely idegen szók magyaros írására nézve ad útmutatást.

A monte-carli sakkturna. Monte-Carlóban hat hétig folyt a sakkverseny a legjobb játékosok közt. Részt vett a fiatal magyar Maróczy Géza is, ki a monte-carli tavalyi sakkversenyben az első díjat nyerte meg. Most nem volt oly szerencsés. A verseny első napján a kisebb rangú játékos Taubenhans ellen elvesztett egy játszmát. Maróczy akkor éjjel érkezett Monte-Carlóba és reggel már játszott.

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN. — Az egyetemi ifjúság ünnepélye a Nemzeti Múzeum előtt.

esküvőjét özvegy Ercsey Ernőné leányával, Rózikával a Kálvin-téri ref. templomban, hol nagy és díszes közönség volt jelen. Az esketést Széll Kálmán nagyszalontai esperes végezte.

A kolozsvári egyetemnek márcz. 19-ikén ismét szép ünnepe volt. Jeles tanulót, Kálmán Jánost avattak doctorrá sub auspiciis regis. A király képviselőtében, a király gyűrűjével Zsilinszky Mihály közoktatásügyi államtitkár jelent meg, a kit küldöttség vezetett be az egyetem aulájába. A doctorrá avatás után a király képviselője mondott beszédet s átnyújtotta dr. Kálmán Jánosnak a király gyűrűjét.

A posta-takarékpénztár ünnepe. Az állami intézetek közt egy sincs, mely gyorsabban emelkedett volna, mint a postatakarékpénztár. Díszes palotája van a fővárosban s immár elérte, hogy tartalék-alapja hat millió korona s most már az üzleti föllegek a kincstár javára esnek. Ezzel együtt következett be, hogy az intézetnek kezdet óta igazgatója, Hollán Sándor miniszteri tanácsos állami szolgálatának 35-ik évét betöltötte. Az intézet számára lefestették arczképét s ennek leleplezése az igazgató névnapján, márczius 18-ikán ment végbe.

Dr. Halász Sándor osztálytanácsos és aligazgató, az ismert közgazdasági író mondott beszédet az

a cz vagy c használata stb., különböző nézetek érvényesültek s az e tekintetben beállott bizonytalanság különösen az iskolákban nagyon megnehezítette a helyesírás tanítását. Az új iskolai helyesírás szabályzat, mely most már mindennemű iskoláinkban kötelező lesz, alapelveiben nem változtat helyesírásunk eddigi rendszerén, csak egyes részletekben tér el a régebbi akadémiai helyesírástól. Ez újítások a következők:

Az helyett az egyszerű c-t ajánlja, bár a cz-t sem hibáztatja. Az eddig használt ds és dz betűk használatát megszünteti (lásda helyett lándza irandó). A kétjegyű betűkben nyújtás esetén csak az első jgyet kettőztetjük, ragozott alakokban is, tehát így: hossza; a sorvegi elválasztás esetén s összetételekben azonban mind a két jgyet kettőztetni kell: észszerű, jeggygyűrű, cs-cse. A helyesírás alapja a megírtelt kéjtése; a hol ez megoszlik, mind a kétféle alak használható (csepp és csöpp); némi esetben az irodalmi hagyománnyal fogva megmarad a régi forma, a kiejtés ellenére is (pl. holnap). Fontos az idegen szók írásáról szóló rendelkezés, melynek értelmében magyarosan irandók a népnyelvben és az irodalomban közhasználatú s a nem latin vagy görög betűkkel író népek nyelvélből való idegen szók. A ch és x betűket azonban a szabályzat megtartandóknak itéli. Egyéb, közhasználatban nem levő idegen szók vagy műszók az ide-

Ezt a vereséget nem birta helyrehozni oly kemény ellenféllel szemben, mint a német Tarrasch Siegbert, Németország legelső sakkmeistere. A küzdelemben csakis ők ketten számíthattak az első díjra, egyetlen elvesztett játszma lévén köztük a különbség. Márczius 17-ikén volt a döntő mérkőzés, Tarrasch megnyerte a 4500 franknyi első díjat 20 nyert egységgel. A márczius 17-iki utolsó játszma eldöntetlen maradt köztük, remis lett. Mindenki elismeri, hogy Maróczy az első nap kivételével oly szépen játszott, hogy a szép játékot megillető díjra szintén ő az érdemes.

A rovás-írásról múlt heti számunkban adott ismertető czikk folytatású szolgáld közleményt technikai okokból mai számunkról egy későbbi számba kellett halasztanunk.

Fertőtlenítő szerekről. A fertőtlenítő szer fontossága ma általánosan el van ismerve és alkalmazása azért szükséges, mert tisztítja a levegőt lak- és betegszobákban. Ennek fogva leghatalmasabb ellensége a fertőző betegségeknek. A kérdés csak az, melyik fertőtlenítő szer a leghasznosabb? A fertőtlenítő szerrel megköveteljük, hogy valóságosan fertőtlenítsen, hogy ne legyen ártalmas a légszervekre és hogy a szaglási szerveket ne zaklassa. E követelményeknek egyedül csak a Bittner-féle Coniferen-Sprit felel meg, mely fertőtlenítő hatásán kívül felszere erdei illatot terjeszt és a légző- és idegszervezetre élesítő hatást gyakorol. A Coniferen-Sprit a szab. szóróval való alkalmazása

által a szobalevegővel tényleg közölte lesz. Ezen elismert szemek használata orvosi szaktekintélyektől ajánlatik gyermekek és gyermekekgyások szobáiban.

Az Eau de Cologne jelentősége az illatszerezés terén. Az egyedüli illat, mely a föld haladó művelődését lépésről lépésre kíséri és az annak feltárt országokból gyűjtött anyagokból készült.

Előkerítés. Kinek olosz, örökös és teljesen áthatlan kerítésre van szükség, az csak Gleditschia (koronatóvia, krisztusfű) vagy tükök lepényfa) csemétékből készítheti legbiztosabban.

HALÁLOZÁSOK.

Tóth Lőrincz március 17-ikén hajnalban bekövetkezett halála mindenfélét általános részvételt keltett. A 89 éves, rendkívül szívós szervezetű aggytan, ki fánál, dr. Tóth Aurél váltótörvényeségi bírónál lakott, az ősszel, öt hónap előtt lett beteg.

kormányozta a jótékony rendet s előmozdította hatálos működését az egészségügy terén, rendezte anyagi ügyeit; az ő vezetése alatt épült föl Budán az irgalmas nagy kórháza, melynek megnyitását azonban már nem érthette meg.

MOLNÁR JÓZSEF, a kézírásiarhelyi kerület függetlenségpárti képviselője elhunyt e hó 15-ikén Budapesten. Kézírásiarhelyen született 1836-ban. Ipari és kereskedelemmel foglalkozott és szülővárosában múzeumot is létesített.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Gyurkovics PÉTER, Szerémsége főispánja, Vukovárotól. A főispán neje egy héttel azelőtt halt meg ifjú korában.

Előkerítés. Kinek olosz, örökös és teljesen áthatlan kerítésre van szükség, az csak Gleditschia (koronatóvia, krisztusfű) vagy tükök lepényfa) csemétékből készítheti legbiztosabban.

Szerkesztői üzenetek.

B. K. Hangversenyeken sokszor látni olyan embereket, a kik behunyják szemüket, s szemüket azelőtt, hogy elmenjenek a koncertre.

Vallomás. Több esimes részlet van benne, de több helyütt halványan, erőltetetten fejezi ki gondolatait; keltetőnk inkább el is van nyújtva. A tehetség azonban megérzi rajta. Tárnya is jó, érdemes volna több gondal fordolgazni.

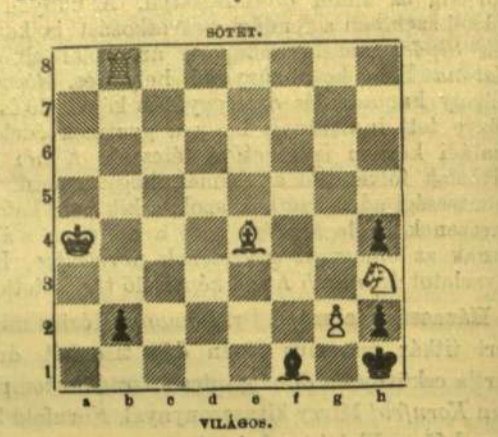
Fájó érzés. Utánad, stb. Kőrménfont nyelven mond el zavaros érzéseket s oly rhythmustalanok a versei, hogy azt se lehet kiérteni belőlük.

Két vén szoknya. Ha megírja is úgy volna, mint elgondolva, esinos vers válnék belőle. Így — a jó gondolat hatását veszti a kidolgozás pongyolasága miatt.

Megvetés. Lemondás. Az első üres színlap hasogatás, a másodikban se mond sok érdekeset. Verselni azonban elég esinosan tud.

SAKKJÁTÉK.

2319. számú feladvány. Holzhausen W.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

KEPTALÁNY.

A 9-dik számban közölt képtalány megfejtése: Névtelen hősök.

Felolós irdok: Budapest, IV. Kaplony-utca 9.

Az alapítottatott 1865-ben.

A legjobb bel- és külföldi zongorák, pianinók és harmonikumok

Heckenaust Gusztáv zongoraterében Budapest, IV., Gizella-tér 2 (Váci-utca sarkán).

Nagy kölcsonzó-intézet. Árjegyzék ingyen.

Dr. Lengiel Frigyes nyirfabalsama. Főhatalmálatlan jó hatással bír az arcz bőr szépítésére. Ezen balsam jelenléténél a leginkább megzavarodott bőrt is helyrehozhatja.

Dr. Lengiel benzoé-szappana. Egy darab ára 1 korona 20 fillér.

Török József gyógyszerész. Budapest, Király-u. 12 és Andrassy-ut. 29.

Kérje ingyen és bérmentve! A lapjából 200. évf. körülből 3000 d. sz. árát tartalmazó árjegyzéket

Kérje ingyen és bérmentve! A lapjából 200. évf. körülből 3000 d. sz. árát tartalmazó árjegyzéket

Legjobban bebizonyított tápláló és egészséges és gyomor-bélbeteg gyermekeknek. Kifejező gyermekeknek. Gyermekek kitűnően fejlődnek tőle és nem szenvednek emésztési zavarokban.

Szt ANNA MALATAKESERŐ. Minden nap fogyasztásánál, 1-2 pohárral étkezés előtt, kellemes és páratlan hatású gyomorerejtő és étvágygerjesztő.

Szt ANNA MALATALIKÓR. Az összes bel és külföldi likörök királya, tiszta malatából készült, festetlen, üdítő, egészséges, kellemes illatú ital.

Szt ANNA MALATACACÉS. Minden egyéb liest hozzáadása nélkül, tiszta malatából készült legjobb tea, és táplálékanyag egészségeseknek, betegeknek, felöltőknek és gyermekeknek.

Szt Anna Malatakesztmény - Vállalat Kis-Velenczén. Viszontelárujátok sziveskedjenek közvetlenül ide fordulni.

Occasio! 9806. 500 db keféskészlet 9 K helyett csak 5 K készletenként. Minden készlet áll egy legfinomabb fenyessétt deszkából, finom metszett pipere-tükörrel.

Diszkert- 9857. kedvelők kérjenek ingyen árjegyzéket az első magyar diszfernyő-faiskolától. Copony Ede, Körömd.

+ Soványság +. Szép feltételűek a mi keleti egykorunk, 1900-évi piaci aranyéremmel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi fogyást érnek el.

PSERHOFER J. VÉRISZTÍTÓ LABDAGSAI. Ötvenedik óta el vannak terjedve az egész világon s kevés azon család, a hol ez a páratlan házigyógyszer hiányzik.

PSERHOFER J. gyógyszerész. BECS, I., Singerstrasse 15. Főraktár: Török József gyógyszerész. Budapest, Király-utca 12. szám. 9880

GERMANDRÉE PORHANYÓS ALLAPOTHAN és TABLETTÁK. Francia szabadalom. A szépség útja, ideális állattal feltöltött tartós, egészséges és díszítő. A Germandrée arcbőrtönk egészséges és lüde színt ad.

Császárfürdő BUDAPESTEN 9843. től és nyári gyógyhely. Előőrangú. E kéneviszti gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodával, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Bittner-féle fenyő-illat. (tűzkeszter kintüvetre) ne bírvózzék sem beteg, sem gyermekek szobáiban, valamint a gyermekgyás szobáiban sem. Ez oly fertőtlenítő szer, mely a felséges hamistalan erdei illatot és ozonizált éleynit beviszi a beteg szobájába.

Bittner's Kiefernadel-Bab-Extract. Ezen kivonat, mely a tűzfenyő illóolaj, balzsamos anyagának koncentrált oldata, langyos, erősítő kádfürdőkre igen alkalmas és több mint 20 éva gyermekek és felnőtteknek orvoslásgal a legjobban ajánlatuk. Egy fűrdőnek 80 l., 12 fűrdőnek K 8.-, 21 fűrdőnek K 12.- bérmentve.

BITTNER GYULA. es. és kir. udvari szállító, Reichenauban, Alsó-Ausztria. Határozottan Bittner-féle készítményt kérendő Reichenauból (A.-Ausztria), mivel számtalan utatnál van. 9806

5000 vég Tavaszi és nyári szövét ujdonság. Legjobb 120 cm. széles Sergio és Crispe mtrje 45 kr. 120 cm. széles tiszta gnyajú Blouse ujdonság 49 kr. 120 cm. széles tavaszi nagy keozás szövét mtrje 63 kr. 120 cm. selyemfanyú keime mterje 68 kr. 120 cm. angol Homespun 98 kr. 120 cm. Zibelen flooke csomós szövét mtrje 1 frt 45 kr.

Mosókeltm ujdonságok. még soha nem létezett dus választékban, 7 csoportban, minden csoport egy külön könyben. 1-ső könyv: Cretonok 19 krtól kezdve 2-ik " visszón Zefírek 19 " 3-ik " színes hatásúk 24 " 4-ik " ruházásnak 45 " 5-ik " himzett svájci batizotok 30 " 6-ik " Blouse és Japon ujdonság 23 " 7-ik " tiszta gnyajú Delain 38 " és feljebb.

WEINER MÁTYÁS női divatruház, Budapest, Andrassy-út 3. sz. Minták ingyen és bérmentve. Rendelésnél kérem a kívánt mintakönyv számát s a szövét minőségét megjelölni. 9884

Nodusin Aranyér-balzsam. Egyedül álló szer, mely operáció vagy égetés nélkül kötelezetesen s biztosan gyógyítja egy vak, valamint a nyitott aranyeret. Teljesen ártalmatlan. Kórházilag kipróbálva. Már is több egyént kigyógyított. Kapható Nagy Kálmán gyógyszerésztárában Nyiregyházában. Egy üveg ára használati utatással együtt 4 korona. — Coomagolás, bérmentes küldéssel 5 kor., az őszeg előzetes beklldése vagy utárvét mellett. 9885

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE BUDAPESTEN (BUDA) Meglepnő gyógyhatással bír különösen női bajokban, továbbá alhasi és általános vérbőségben, verőerői pangások esetében máj- és lép-bajokban, aranyeretben stb. Idény április 15-étől szept. végéig. 65 fűrdőszoba; számos kellően berendezett kényelmes vendégszoba. Vendéglő méréskelt árú ételek és italokkal. Rendelő főorvos: 9826 DR. POLGÁR EMIL. Villamos vasuti állomás.

URANOS-KÉK

fehértöm mosáshoz a legjobb kékítőszert. Törvénytelen védő Mosó-intézetekben és háztartásban a legkedveltebb kékítő. Olcsó és felülmúlhatlan. 1 kis üveg 24 fillér, tiszteri mosáshoz elegendő! 1 nagy üveg 1.60 korona, 1/2 üveg 1 korona. Mindenütt kapható. Utánzatoktól óvakodjunk. Kizárólagos gyártói: **Hochsinger Testvérek vegyészeti gyára, Budapest, VI., Rózsa-utca 85. sz.**

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Kristály üvegekészletek és dísz tárgyak

kaphatók 9811
ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.
 BUDAPEST,
 V. ker., Fürdő-utca és Ferencz József-tér sarkán,
 (Diana fürdőház.)

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros. 9692
 Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója.
 Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, esatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. udv. puskaműves, az olasz király O Felségének udvari szállítója,
BUDAPESTEN, raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: Rózsa-utca 7
 Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyófegyverek, amerikai Winchester szeretes ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jóságért kezeskedik. (Alapított 1808. évben.)

WACHTEL ES TARSA

fényképezési cikkek raktára 9663
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
 Telefon. — Arjegek ingyen és bérmentve.

Kétségtelen, hogy a 9853

No. 4711.
Eau de Cologne
 az első-
 kelő világ
 kedvenez
 illatszere. Folyton
 növekvő kelendősége
 bizonyítja ezen megzafolhatatlan tény. Elérhetetlen aromája
 és kiválóan üdítő hatása folytán ma nélkülözhetelenné lett
 a művelt emberiség minden köreiből. — Egyedüli gyártója:
Mülhens Nándor, Köln a/R., Glockenstrasse 4711.
 Az osztrák császár ő felsége és az orosz császár ő felsége udv. szállítója.

Ismét szép vagyok

Ugyanigy fog szólni bármely hölgy, a kinek arczibőre foyatkozást mutat, vagy a ki csak konzervatív öhajja arczibőreit és ép ezért nem volna szabad, hogy az Alaiska-crem és -puder egyetlen piperezszalról hiányozzék.

A kosmetikum par excellence.

Lindner Róbert gyógyész.
Alaiska-cremje
 az arczibőre rövid használat után esilőg fehérséget, üdőséget, tisztaságot és kellemet kölcsönöz, szerencsés összetétele folytán az arczibő minden fogyatékoságát megszünteti, u. m.: persze-séket, szőpőnt, bőrkárákat, napzsárást stb., fehérré, finomná és légygá teszi a legtrátabb kezeket és hasonló szerek közül a következő fötulajdonságok által válik ki:
 Alaiska-creme nem zsíros, nem tartalmaz femalkatrészt, kelet, orrosilag véletemyvezet, ajánlja és ártalmatlan. piperezikké teszik, mint számtalan elismerővel a Elismerőlevelek minden körökből betekintetők. a legjobb körökből bizonyít. Egy szeleuce puder ára Egy tégely ára K 3. Próbátétel K 1.20.

Lindner Róbert gyógyész.
Alaiska-pudere
 kiválóan kiegészíti az Alaiska-crem fényes hatását, egyedül alkalmazva az arcnak bájos testszínt légy, üde és friss rózsaszínűt kölcsönöz, ugy-szintén elragadtató kiváló illata, nemkülönben kitűnő fedőképessége, és tartóssága által és mivel sem horganyt, sem bismutot nem tartalmaz, abszolút ártalmatlan-sággal magának foglalja mindazt a tulajdonságot, melyek azt egy nélkülözhetetlen, a minden-napi használatra rendelt készítménynek kell lennie.

Lindner Róbert gyógyész.
 Szétküldője **Lindner Róbert**, gyógyész, Wien, XIII.9. Főraktár: **Török József** gyógy-szerész, Budapest, VI., Király-utca 12. 9838
 Kiténtve Párisban, Londonban, Amsterdamban, Bécsben aranyérmekkel és rendjelekkel.

ESZMÉNYI KEBEL
 érhető el a **Pilules orientales** által, Ratió gyógyeztetéséről Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az aszónyi **kebel** fejlődését, valamint a ke-ből **dominanciát** szilárdaságot biztosítja. Egy üvegece ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: **Török József**, Budapest, király-utca 12. sz. 9619

SERRAVALLO
China-bora vassal.
 Erősítő szer **gyengék, vérszegények és lábadozóknak** számára. Elvagygyesítő, ideg-erősítő, vérjavító szer.
 2000-nél több orvosi véletemy. Kiténtő iz.
J. Serravallo — Trieste-Barcola.
 Kapható a **gyógyeztetés** raktárban 1/2 litere üvegekben K 2.40 és 1 literes üvegekben K 4.40. 9822

A legjobb arcz-szépítőszert a **SERAIL-ARCZKENŐCS**, mely az arozt tisztítja, fehériti és báronyphává teszi.
Minden ártalmas alkatrészt nélkül!
Serail-szappan | kitűnő toilett szappánok | **Serail-puder.** Kiváló finom arczpor három színben, fehér, rózsaszín és crème. Egy doboz ára 1 korona.
Epe-szappan | a kenés használatához. | **Serail-szajviz.** A legjobb szájjviz.
Serail-creme. Nappali használatra.
 Főraktár: Budapest, **Török József** gyógyeztetésében. 9625
 Kapható továbbá a készítőnél: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyeztetésében, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyeztetésében.

KIRÁLYNŐ-CRÈME

ÉS POUDEK.
LEGJOBB ARCZSZEPIÍTŐ A VILÁGON.
 Ára 1 korona 40 fillér.
 Kapható **TEMESVÁRY J.** gyógyeztetésénél Zombor és **TÖRÖK J.** Budapest, Király-utca 12.

VASÁRNAPI UJSÁG

13. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: **NAGY MIKLÓS.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, MÁRCZIUS 29.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkronikával) együtt { egész évre 24 korona | Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** | egész évre 16 korona | A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** { egész évre 10 korona | Kétféle előfizetésre a postaiilag meghatározott vitelljé a csatlakodó. | félre — 12 | | félre — 8 | | félre — 5 |

A DRÓTNÉLKÜLI TELEGRAFÁLÁS.

HÉT ÉVE IMMÁR, hogy a fiatal olasz mérnök, **Marconi Vilmos** az első sikeres kísérletet tette. Vezetődrót nélkül távirati összeköttetést létesített két egymástól pár száz méterre fekvő állomás között. Azóta időről-időre jelentek meg hírek a lapokban a drótnélküli telegrafálásról, s a tudósítások egyre többet ígérő eredményekről szóltak. Az eszközök tökéletesedtek, az általuk áthidalat távolság mind jobban és jobban, még pedig nagy ugrásokban növekedett. A legújabb hírek szerint mult év december havában **Marconi** az Atlanti Óceánon keresztül Amerikából Angliába táviratozott. E meglepő eredmény fokozott mértékben feljé fordította az emberiség sokféle megoszló figyelmét.

Vessünk futó pillantást e nevezetes találmányra és annak fejlődésére. Tekintsünk előbb végig a végzett praktikus kísérleteken, s azután igyekezzünk megismerni annak physikai részét, a lényegét.

Marconi, a ki 1874-ben született, alig mult húsz éves, a mikor Bolognához közel a Griffon villában, a hol szüleiivel együtt lakott, azon kísérletekről elmélkedett, a melyek később nevét híressé tették. Már 1895 tavaszán a villa és az attól pár száz méterre fekvő domb között drótnélküli összeköttetést létesített. 1897 telén az angol «Post Office» kísérletezett rendszerével. Előbb 6, majd később 15 kilométer távolságra sikerültek a kísérletek.

1899-ben **Marconi** már a calaisi csatornán át táviratozott. A francia partokon a Boulognetól öt kilométerre fekvő **Vimereux** mellett állította fel az állomást, az angol partokon pedig Doverből hat kilométerre a south-forelandi világítótoronyban. A hullámfogó hálók, az «antennák», a mint nevezik és az azokat tartó 20—30 méter magas árbocok egyik helyről a másira láthatóak voltak. Rendeltetésükről később szólnunk. A két állomás egymástól 46 kilométerre fekvött. A kísérletek a két part között, valamint az e célra külön

főlszerelt hajókon 48 kilométer távolság minden időben, esőben és viharban is sikerültek. 1901 áprilisében **Marconi** a Földközi-tengeren kísérletezett. Két, egymástól 175 kilométerre fekvő állomást szervezett. Az egyiket **Korszika** szigetén **Calvi** mellett, a másikat **Antibes** közelében, **Biot**-nál, a dél-francia partokon. Az antennák 55, illetve 52 méter magasak voltak. A tetejüket összekötő vonal ugyanis 500 méterrel ment a tenger legmagasabb szintje alá. A kísérletek jól sikerültek: 36 szóból álló sürgönyt négy perc és 50 másodperc alatt továbbítottak.

Azóta többen foglalkoztak a drótnélküli telegrafálással. Így **Slaby**, **Arco**, **Guaniris**, **Rochefort**, **Braun** és mások. A részletekben a **Marconi**-étől eltérő rendszereket léptettek életbe. Már több hajót és világító-tornyot szereltek föl ily készülékekkel. Úgy hogy a hajók a parttól 50 kilométer távolságig már gyakran használják a

MARCONI VILMOS.

drótnélkülit s nem egyszer már megmeneküléseket köszönhettek ennek.

A szárazföldi hadseregben is alkalmazzák a találmányt. Itt ugyan a kísérletek nehezebben mentek, mint a víz fölött. A boer háborúban nem vált be; **Khinában** már használták. A német hadsereg részére **Braun** professzor a Siemens és Halske céggel együtt alkalmas berendezést állított egybe, a mely könnyű kezelhetősége mellett 100 kilométerre biztosan működik.

Az eszközök «összehangolása», a miről a következőkben szólnunk, lehetővé teszi, hogy a sürgönyt csak az illetékes állomás vegye fel, a mi hadászati szempontból igen nagy fontosságú. Mint érdekes példát felemlíthetjük azt az esetet, a mely **Marconi** későbbi kísérleteinél történt, a melyeket a «Carlo Alberto» hadihajóval tett. Az angolországi **Kap Cornwall** Poldhu állomásából a «Carlo Alberto» hadihajóra táviratoztak. A táviratot az 1600 kilométer távol lévő hajón felfogták, míg a csupán 11 kilométer távol lévő **Kap-Lizard** állomás nem érezte meg.

Ugyancsak a «Carlo Alberto» Spezia közelében a Poldhuból jövő táviratot felfogta, jóllehet közöttük 1000 kilométer hosszúságban szárazföld feküdt.

A legutolsó és az eddig elért legnagyobb eredmény, hogy **Marconi** a Kanadában lévő **Kap Breton** drótnélküli táviratot küldött a Poldhu fokon felállított állomásra, melyek egymástól 3000 kilométer távolságra fekszenek. A valóban nagy jelentőségű esemény mult év december 22-én történt, a mikor is **Marconi** Lord **Mintonak**, Kanada kormányzójának sürgönyét továbbította, s egyuttal hódolatát fejezte ki **Edvárd** angol királynak. A király üdvözlő válasza azonban még a régi divatú kábelben ment vissza. Ez volt az első drótnélküli sürgöny, a mely az Óceánon keresztül ment, ez volt az első «marconigramm», a mint azt **Marconi** érdemeinek elismerésül nevezik.

Lássuk ezek után, hogy miben is áll az a drótnélküli telegrafálás. Az első kérdés, mely önkénytelenül elibénk tolu: ha nincse-